ČČH

ČASOPIS ČESKÝCH HOUBAŘŮ

ČESKÝ MYKOLOGICKÝ SBORNÍK

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE

Vydává a řídí Dr. F. Smotlacha

Vychází za podpory hl. města Prahy a ČMS

Praha, v únoru a březnu 1943.

Vědecký list (orgán)

ČESKÉ MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

ČÍSLO 3.-4.

ROČNÍK XXII.

Tiskem Otakara Stivína v Praze II., Vojtěšská ul. č. 8.

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE

31 JAN 1961

Knihovna Čes. mykologického sborníku.

(Práce Čes. mykologické společnosti a mykologického ústavu v Praze.)

1. *Dr. F. Smotlacha:* Přehled hub. II. vydání. Obsahuje 1000 druhů, 135 vyobrazení, 160 stran. Cena K 27.—, vázaný K 39.—.

2. *Dr. F. Smotlacha* (redakce): Sborník mykologický ku poctě šedesátých narozenin univ. prof. Dra Boh. Němce. Stran 64. Cena K 6.—, na křídě K 10.—.

3. *Dr. F. Smotlacha:* Otravy houbami a jak jim předejíti. — 1937 — Stran 48. II. vyd. Cena K 10.—.

4. *Ing. A. Kubík:* Jak působí velké houby na půdu v lese. Stran 24. Cena K 6.—.

5. *Jos. Mašek:* Život a mykol. dílo J. V. Krombholze. Str. 16. K 4.50.

6. *Dr. F. Smotlacha:* Přednášky a stati ze života a významu hub. — 1937 — Stran 48. II. vyd. Cena K 10.—.

7. *Smotlacha-Štmr:* Klíč evropských hvězdic (Geaster). — 1938 — Stran 24. II. vyd. Cena K 10.— společně s čís. 8.

8. *Dr. F. Smotlacha:* Vyšší houby a zelené rostliny (Jejich poměr). — 1938 — Stran 24. II. vyd. Cena K 10.— společně s čís. 7. Obě práce dohromady 48 stran.

9. *Dr. F. Smotlacha:* Proč někdy vyšší houby vytvářejí najednou spousty plodnic, plodnice obrovské a pod. — 1938 — Stran 20. Cena K 10.— společně s čís. 10 a 11. II. vyd. Celkem 48 stran.

10. *Dr. F. Smotlacha:* Příspěvky ke studiu hub hřibovitých. — 1938 — Stran 14. II. vyd. Cena K 10.— společně s čís. 9 a 11.

11. *Dr. F. Smotlacha:* Další práce ku poznání vyšších hub. — 1938 — Stran 16. II. vyd. Cena K 10.— společně s čís. 9 a 10.

12. *Dr. F. Smotlacha:* Jedovaté houby. II. vydání opravené a rozšířené. II. serie, 1938. Stran 34. Cena K 3.—.

13. *Dr. F. Smotlacha:* Houby pražských parků a zahrad (v tisku).

14. *Šak, Smotlacha, Sobotka:* Poznejte lépe houby. (Rozebr.).

15. *Dr. F. Smotlacha:* Houby v kuchyni. Str. 32. II. vyd. K 6.—.

16. *Dr. F. Smotlacha:* Jak pěstovati hřiby.

17. *Dr. F. Smotlacha:* Nový způsob pěstování ovocných stromů. Práce čís. 16, 17, 18 jsou v jedné knížce, stran 32, cena K 6.—.

18. *Smotlacha, Zadina, Schmidt:* Námel: význam, sběr a pěst.

19. *Dr. F. Smotlacha:* Houby, které doporučujeme sbírat.

20. *Dr. F. Smotlacha:* Houby doplňkem stravy člověka. Pozor na sušené houby.

21. *Dr. F. Smotlacha:* Čmelák hlasatel jara.

22. *Dr. F. Smotlacha:* V čem spočívá hodnota hub.

23. *Dr. F. Smotlacha:* Zajímavosti o houbách (život, pěstování).

24. *Dr. F. Smotlacha:* Organisace našeho houbařství.

Práce čís. 19.—24. jsou v jedné knížce, cena K 12.— a posíláme je odběratelům ČČH jako premii za cenu jen K 7.—.

Kdo neobdržel, dostane s číslem 3. a 4. v únoru nebo v březnu.

Bezplatná poradna a zkušebna ČMS (Dr. Smotlacha) má oddělení i pro pokročilé houbaře, kterým podá poučení i ve věcech odbornějších, které na společných přednáškách nelze všem vysvětlovati. Všichni čtenáři a odběratelé ČČH mají do poradny volný přístup. O čase podrobného poučení dojednejte se nejlépe telefonicky (454-18).

Tato vědecká poradna ČMS a ČČH odpovídá na dotazy i písemně a jest součástí *mykologického ústavu pražského, vedeného Smotlachou.*

Dr. F. Smotlacha:

Biologie základní vědou ČČH.

Houby, stejně jako člověk a příroda vůbec, jsou dosud z velké většiny nesmírná tajemství, kterým se snaží porozumět nauka čili věda o životě v širším slova smyslu — biologie, která zabírá i nauku o duši a společnosti člověka. I houby patří do její oblasti. Biologie snaží se porozumět člověku, houbám i celé žijící přírodě, a pak, rozumějíc jim aspoň částečně, je dokonce i řídit. Tato široká, avšak dosud bohužel jen málo hluboká, nauka o životě má býti i řídící vědou hygieny, medicíny, pedagogiky a celého lidského života, avšak má býti i hlavní vědou v poznání hub, při jejich používání i pěstování. Jen ten, kdo zná podstatu hub: jejich rody, druhy atd., a jejich život, jen ten může pak je pěstovat. Copak je to za houbaře, který zná jen jména hub, nikoliv však jejich život, jejich příbuzenství, složení, hodnotu a použití? A to vše je také obsahem biologie, nauky o životě. Biologie nám také vysvětlí poměr člověka k houbám a naopak hub ke člověku, čili vztah nauky o člověku (biologie člověka) k nauce o houbách (biologie hub) a ovšem i poměr hub a člověka k přírodě vůbec čili vztah biologie hub a člověka k biologii všeobecné čili k nauce o životě vůbec.

Obr. 14. *Ucháč podezřelý (G. suspecta Krombh.)* jest odrůdou ucháče obrovského (G. gigas Kr.), který roste časně na jaře v teplejších hájích střední Evropy a také u nás (na př. Jíloviště, Posázaví, Karlštejn, Brdy), a je odedávna velice ceněn i na pražských trzích jako houba jedlá, stejně jako velmi podobný, ale drobnější ucháč obecný (G. esculenta). Krombholz se domnívá, že ucháč podezřelý obsahuje na povrchu svého klobouku větší množství jedovaté kyseliny helvelové, jež je patrně příčinou otrav ucháči (= chřapáči), někdy na jaře způsobených. Spařením dá se kys. helvelová odstraniti. Třeba uvésti, že se v Praze ucháče jedí od dávna i bez spaření, a to i ucháč podezřelý, což žádá zřejmě nový výzkum v celé otázce. — Foto Tichý. Arch. ČČH.

Poměr hub ke člověku čili význam hub pro člověka jest obsažen především ve zjištění, že houby jsou vždycky a zvláště dnes důležitou potravinou a pochutinou člověka, již hospodářský význam (peněžní hodnota) jest veliký, avšak dosud jen částečně využitý. Pracujíce na využití hub, čili hledajíce nové a nové druhy, nové a nové způsoby jich upotřebení (používajíce na př. hub jako masa, nebo na místě masa, hub smažených, uzených atd — viz Smotlacha: Houby v kuchyni!), pátra-

jíce po houbách jedovatých, jichž třeba se chrániti, bráníce se otravám houbami, pracujeme vždy ve smyslu užité a zde normativní vědy biologické, stejně jako když houby správně pěstujeme, sbíráme, konservujeme atd. To je již vlastně praktická lidová biologie vyjádřená v hesle: „zjištěme, sbírejme a jezme všechny naše jedlé houby". A to je i heslem ČMS a ČČH: vyzkoumat všechny naše jedlé a jedovaté houby, naučit lid je dobře znát a využít jich co nejdokonaleji pro člověka při naprosté bezpečnosti proti otravám. Sem patří i moje životní práce, kdy jsem prozkoumal přes 1500 druhů hub vzhledem k jejich jedlosti a zjistil, že nejméně 1000 druhů jich je jedlých a požívání schopných.

Při tom třeba uvážiti i biologický význam hub pro stravu člověka vůbec a moderní biologickou (zdravotní) stravu člověka zvláště. Houby totiž znamenají v potravě člověka nejen důležitou složku, poskytnutím speciálních bílkovin a uhlovodanů, nýbrž i různých solí a látek, které znamenají značnou proměnu v potravě člověka. Zejména se tu uplatňuje i zvláštní chuť a vůně hub, jež příznivě obměňují běžné chutě a vůně dosavadní lidské stravy.

Avšak poměr člověka k houbám má ještě jiné vztahy. Houbařství čili mykologie mohou býti pro člověka nejen vědou theoretickou a praktickou, nýbrž i radostí a zálibou, čili koníčkem, zvláště když na ně chodíme do lesa. Tento koníček má u dětí ráz hry a zábavy, u dospělých pak většinou způsob zdravého sportu. Jest to ovšem sport přírodní, jako je na př. lovectví a rybářství na straně jedné, zahrada a zahrádka na druhé. A takto vzatý sport houbařský je i sportem tělovýchovným pro dospělé a tělovýchovnou hrou pro mládež, neboť jim poskytuje velmi účinný pohyb, zdravý vzduch a stkvělé cvičení oka (viz též kniha: Smotlacha: Vědecké základy tělesné výchovy.) Houbařství jest člověku výbornou rekreací. Že houby mohou být i předmětem obchodu, průmyslu a že i sběr jejich je povoláním, třebas jen sezoním, je známo. I to je zjev biologický (sociologický) pro člověka.

Dr. F. Smotlacha:

Houby a mechy.

Mezi pracemi, které jsem chystal v letech 1907—13 při svém prvním podrobném výzkumu hub u nás, jejž jsem konal v bot. ústavu prof. Velenovského, měla své místo i otázka „Houby a mechy". Přítele živé přírody a zvláště také lesa a hub atd. zaujme jistě i poměr mezi houbami a mechy, neboť obé, jak jsem sám od mládí pozoroval, na mnoha místech velmi úzce souvisí.

Již tehdy, kdy jsem psal svou první vědeckou práci „České houby hřibovité" (Praha 1911), bylo mi zřejmo, že většina lesních hub úzce souvisí se zelenými rostlinami v lese rostoucími a to nejvíce se stromy, žijícími s nimi v symbiose. Avšak již tehdy jsem soudil, že snad i mechy mají k houbám tento vztah. Ve své tehdy připravované práci „Mechy a houby" jsem soudil, že velké houby závisí na mších v těchto směrech: výživa, vláha, ochrana (pokryv). Všimněme si toho podrobněji i dnes.

Na prvém místě stýkají se houby a mechy v otázce výživy, při čemž se zdá, že většinou tu získává houba. Především známe řadu druhů hub, které žijí na mších přížívně. Vzpomeňme na př. na lišku hrbatou, vyrůstající na ploníku. Pak jsou pravděpodobně i houby spoluživné s mechy a houby hniložijné, žijící ze zbytku mechů hnijících na starém mechovišti. Sdělil jsem již ve zmíněné své práci o houbách hřibovitých, že na př. hřib smrkový (B. bulbosus Sch.) velmi rád roste v ploníku, což by mohlo býti vysvětleno symbiosou. Symbiosa hub a mechů jest ještě otázkou, která by měla býti prozkoumána. Jí měli by se věnovat zejména lesaři, neboť skutečnost, že některé druhy hub rostou rády v mechovinách, platí právě pro lesy, lesní bažinky, potoky a nej-

bližší okolí lesů, kde jsou mechoviště. Tak by bylo zajímavé bedlivěji prozkoumat poměr mezi mechy a různými druhy helmovek, kržatek atd., rostoucích s velkou oblibou právě na vlhkém mechu, zejména na lesních rašeliništích.

S mechy aspoň částečně ve výživě asi souvisí i některé velké houby, které jinak žijí v symbiose s lesními stromy. Rozhodně jsou však houby spojeny s mechy v otázce opatřování vody pro své podhoubí. Vzpomeňme, že většina mechů tvoří svými polštáři v lese vlastně důležitou nádrž vodní, při čemž mnohé mechy dovedou i za suchých let si pomáhat k vodě tím, že rychle zachycují a do sebe zabírají každou kapku vody z deště a rosy, nedovolujíce, aby se vypařila.

Jsou to zvláště mechy vlhkomilné (rašeliník, bělomech), které vodu vyžadují na místě svého vzrůstu a proto vyrůstají v lese na místech vlhčích kolem pramenů a příkoupků a které si vodu dále rozmnožují, zvláště za let suchých, zachycujíce ji při každé příležitosti ze vzduchu. Těmto mechům stačí zcela malý deštík, rosa, ba i mlha v lese, aby se naplnily vodou. Proto mohou růst na takovýchto mešinách houby i za suchých let.

Upozornil jsem již v předešlém dvojčísle ČČH, že hradecké lesy svými vlhkými mechovišti a rašeliništi byly roku 1942, stejně jako v několika suchých letech dávno před tím, hlavním a základním dodavatelem hub na mé pražské výstavě, jež od r. 1910 (1912) každoročně v září zařizuji (hlavní výstavy ČMS a ČČH). A stejně mi při tom pomáhaly v minulých letech také houby z vlhkých mechovišť a rašelinišť z lesů Jirna-Koloděje, Kersko a od Poděbrad. Roku 1942 chodily pro výstavu na ně vždy v neděli houbařské výpravy ČMS. Ve zmíněném dvojčísle ČČH sdělil jsem celou řadu druhů hub z uvedených mechovišť a rašelinišť, jež všechny patří do oblasti Labe. Zde připomenu jen lišku mokřadní, ryzec odporný, holubinky bažinnou, křehkou, vrhavku atd. Již před r. 1910 zjistil jsem v těchto rašeliništích i zvláštní barevné odrůdy holubinky křehké, a to bílou (albida) a zelenou (viridula)). Již ve své práci o českých houbách hřibovitých (r. 1910) uvedl jsem i kozáka bílého (B. holopus Rostk.), jenž není nic jiného, než odrůda kozáku březového. Kozák bílý roste sice v symbiose se břízou, ale ve vlhku na rašeliníku, což způsobuje jednak jeho bílé zbarvení, jednak velké prodloužení jeho tenké válcovité nohy.

K vlhkosti, kterou poskytují mechy podhoubí velkých hub, umožňujíce jim a podporujíce jejich vývoj plodnic, druží se konečně i význam mechů v lese, jakožto krytu pro podhoubí i mladé plodnice hub. Mech poskytuje svým pokryvem podhoubí i mladým plodnicím ochranu před větrem, zimou, vysušením, jakož i před hmyzem, slimáky a pod. Mechový kryt lesa skýtá podhoubí a mladým plodnicím mnohých hub i zvlášť výhodné prostředí, kde mohou dobře růst. Pod mechem a v mechu zakládají se u mnohých druhů zvlášť často a hojně plodnice, kterých mimo mech nikdy tolik neroste.

Tak se v mechu výborně daří na př. hřibu obecnému čili smrkovému (B. bulbosus Sch.), jehož plodnice překvapí svou velikostí, když z mechu konečně vyrazily. Kdyby byly rostly na volné půdě, dávno by je zastihl hmyz, naplnil svými „červy" a tím zastavil i jejich vzrůst a vývoj. I vítr, chladno a sucho by jim ublížilo. Právě pod mechem vyvíjejí se bílé mladé plodničky hřibu smrkového čili „nakládačky". A odborní houbaři, na př. na Hradecku, dovedou je i pod mechem dobře hledat.

Výhody mechového pokryvu v lese využívají různé houby. Již ve své monografii hub hřibovitých jsem upozornil na kožešníka čili strakoše, který v čas hlavního růstu svých plodnic (na sklonku léta) často naplní povrchový mech borovin, zvlášť jsou-li promíšeny smrkem, svým podhoubím, a vytváří pak zde po velkých plochách lesa své plodnice, většinou od sebe oddálené, takže celé plochy lesa bývají současně jimi řídce pokryty. Vytrhneme-li plodnici tohoto hříbku, vytrhne se s sebou

i jeho povrchové podhoubí a s ním i mech, v němž podhoubí je plně a bohatě rozvinuto.

Pod mechem a v mechu s oblibou roste také na př. všeobecně známá liška obecná. Vzpomeňme si také na běžnou hnědou odrůdu katmanky (pošvatky) obecné (A. fulva), jak v podobě malého zahnědlého vajíčka zahalena v plachetce, vyrůstá velmi ráda v raseliníku a ještě raději v polštářích bělomechu. Vzpomeňme si, jak nás překvapí svými krásně lehce architektonicky stavěnými plodnicemi, když pak z mechu vyrazí.

A tak bychom mohli uvést mnoho příkladů. Naši pozorní čtenáři znají jich jistě sami dosti. A výzkum hub i v tomto směru doufám, že u nás bude pokračovat. Sám uvádím zde pouze myšlenky, které jsem měl na mysli již na začátku své práce o symbiose hub se zelenými rostlinami vůbec a stromy lesními zvláště před více než 30ti lety.

Abychom svým čtenářům usnadnili rozhled po nejdůležitějších rodech a druzích našich mechů, zvláště lesních, požádali jsme vynikajícího znalce lesní přírody kol. H. Schmidta, aby nám pro ČČH napsal stručný jejich přehled. A své ostatní spolupracovníky žádáme, aby poměr hub a mechů, stejně jako poměr hub a všech ostatních zelených rostlin v lese, podrobili studiu a napsali o tom do ČČH. Kol. Schmidt již nám napsal práci: „Houby a kapradiny".

F. V. Baláček:

O symbiose lesních stromů a hub jako otázce národohospodářské.

V přítomné době, která klade na spotřebu dřeva, jako nezbytné suroviny pro průmysl stavební, nábytkářský, výrobu papíru, buničiny, dřevoplynu, atd., značné požadavky, se stále hlasitěji a hlasitěji ozývá volání „Chraňte naše lesy!" Tento hlas je také záchranným S—O—S zemědělského podnikání. Staré i nové zkušenosti nám dokazují, že lesy jsou důležitým činitelem klimatickým. Vykácením dalmatských lesů starými Benátčany změněny byly kdysi úrodné krajiny Dalmacie skoro v poušť. Vykácením rozsáhlých lesních komplexů změněny byly úrodné kraje severoamerické mezi Rocky Mountains a řekou Mississippi v suchou a vyprahlou step. V poslední době nás zajímá klesání hladiny moře Kaspického. Jestliže před dvěma desetiletími byla hladina tohoto na světě největšího jezera oproti hladině Černého moře nižší o 30 m, klesla do dnešní doby o 60 m. A příčina? Vykácením mohutných lesů v Povolží mělo následek vysušení celého povodí a katastrofální zmenšení vodních srážek. Takových příkladů bychom mohli uvést řadu a všechny by nám dokazovaly ohromný klimatický význam lesů.

Vedle významu lesů jako zdroje důležitých surovin (dřeva) a významu klimatického, mohli bychom uvésti i jiné příklady, které by zdůraznily závažnost výše uvedené výzvy a dokázaly nám zároveň všenárodní povinnost všemi prostředky podporovati růst lesních stromů.

Prof. Smotlacha, první v literatuře dokázal (r. 1911) přímé soužití (symbiosa) lesních stromů a hub s velkými plodnicemi a ukazuje ve svých článcích na význam hub pro růst stromů. Soudí se, že podhoubí poskytuje kořenům stromů hlavně důležitý dusík. „Chráníce houby v lese", říká prof. dr. Smotlacha, „prospíváme i stromům čili lesu. Chráníce les, chráníme i houby"!

Uvedený citát je zatím heslem, který má být popudem, aby nebyly ničeny a rozkopávány houby, kterých zatím nesbíráme. Jsme ale přesvědčeni, že jako patří minulosti doba, kdy houbaření bylo považováno jen také někdy za pouhý sport a zábavu, bude patřit minulosti i doba dnešní, kdy sice již jsou houby oceňovány jako předmět konsumní a ob-

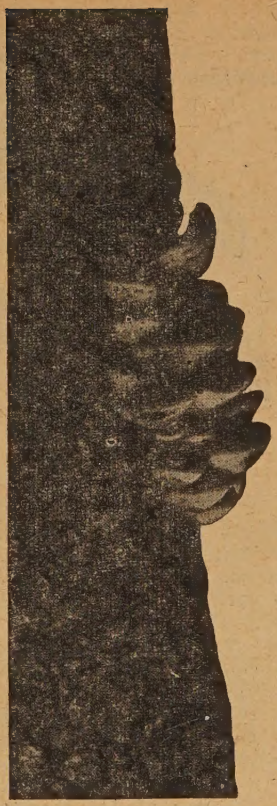

Obr. 15. *Penízovka sametonohá (C. velutipes Curt.)* je dnes, díky práci našich kursů, výstav a poradny od r. 1910, jakož i ČČH (v každém ročníku je o ní řeč), jednou naší nejznámější jedlou houbou, tím význačnou, že rostouc od září do května, jest i houbou zimní, jež za mírné zimy roste všude v hájích a parcích na pařezech i kmenech listnatých stromů, zvláště však na vrbách. Žije tu jako saprofit, který však činí někdy škody na př. na kulturách vrbového proutí, neboť škodí i živému pletivu vrby. Je to houba jedlá, všestranně upotřebitelná, kterou lze i pěstovat na vlhkém dřevě listnatých stromů (topolů, vrb, kaštanů, ořechů a pod.). Na obrázku vidíme, jak vyrostla na jilmu. Roste vždy v chumáčích s kloboučky slizkými, medově hnědými, nožkou tuhou, jakoby chrupavčitou, nahoře světlejší, dole tmavší, sametovou, s lupeny bílými. — Foto Knejfl. Arch. ČČH.

chodní, ale jako takový nedosti využity. Příští epocha houbaření bude dobou přímého a záměrného pěstování hub, organisovaného sběru a řízené — případně i státem upravené — distribuce. Otázka symbiosy hub s velkými plodnicemi a lesních stromů dozná v budoucnosti vedle dnes již vědeckého zjištění i p ř í m é h o p r a k t i c k é h o v y u ž i t í. Jako dnes v rostlinné produkci napomáháme růstu a plodivosti užitečných rostlin prostředky těmi nebo oněmi, bude hrát pěstování a ochrana hub svou úlohu i při kultuře lesních stromů. To je dnes úkolem lesních odborníků a ústavů.

Potom výše uvedené Smotlachovo heslo ne slovem, ale skutkem učiněno bude. Mykologičtí pracovníci stanou se skutečnými ochránci lesů a po této stránce s jedné a jako do vyživovacího procesu přímo začleněni činitelé po stránce druhé, stanou se s jinými rovnocennými, ba velmi významnými f a k t o r y n á r o d o h o s p á ř s k ý m i.

R. Beneš:

Dva vzácnější ryzce.

(Lactarius Porninsis Roll. et L. controversus Pers.).

1. *L. Porninsis Roll., ryzec modřínový* z příbuzenstva *L. aurantiacus Fl. Dan.* je dosti řídký druh. Popsán poprvé Rollandem z Francie (Bull. Soc. Myc. de France V. 1890, p. 168. tab. XIV., fig. 2), byl u nás

prvně zjištěn r. 1924 Ph. Mr. B. Kselíkem u Brna. (Čas. čes. houbařů XI., p. 50.) Znám jej od r. 1931, kdy jsem jej sbíral u Jizbice na Nymbursku. Téhož roku sbíral jej také dr. K. Kavina spolu s řed. Kašparem u Prahy (Radotín, Karlík). Dr. Smotlacha zná jej od Chlumce nad Cidlinou.

Obr. 16. *Ryzec modřínový* (L. Porninsis Roll.).*

Roste vždy pod modřínem a vyznačuje se krásnou, živě oranžovou barvou a bílým mlékem. Náš modřín, jak jsme již na několika místech v ČČH a různých pracech sdělili, zaujímá vzhledem k houbám zvláštní místo v našich lesích. Má totiž několik hubných příslušníků z rodu hřib, slizák, ryzec atd., které jej trvale sledují nejen v jižních Alpách, kde je hlavní jeho sídlo, nýbrž i u nás, kam patrně později postoupil. Naproti tomu jiné druhy hub spolužijných, které sledují často velmi hojně různé naše stromy jehličnaté i listnaté, a které jsou patrně u nás od pradávna rozšířeny, tedy patrně domorodé, modřínu se vyhýbají. Náhradou za to má modřín u nás své vlastní houby, na př. též svůj vlastní, velmi zajímavý ryzec. R. modřínový roste na četných místech v Čechách a na Moravě, a patrně v celé Evropě, kde rostou modříny. Přesto však je dosti vzácný, neboť se objevuje i pod modříny jen místy. Od r. 1905 sbírám jej na př. v lese při silnici z Chlumce do Poděbrad, kde roste dodnes pod okrajovými modříny často ve velkém množství. Při tom mění zde své místo. Podobně jsem jej sbíral pod modříny i v lesích hradeckých, v Kersku, v okolí Dobříše a j. P. tov. Vaníček má jej pod modříny u své vily na Dobříšsku. Náš pěkný obrázek nakreslil R. Beneš (viz jeho článek!) podle skutečnosti, t. j. podle plodnic, sbíraných pod modříny na Nymbursku. — Arch. ČČH.

Význačný, křiklavým zbarvením nápadný mléčník, rostoucí vždy jen pod modříny. Je statnější než *L. aurantiacus,* dosahuje až 7 cm, řídčeji až 10 cm v průměru klobouku, který je dosti masitý, na zlatožlutém základě oranžově, až skoro rumělkově kruhovaný, z mládí polokulovitý a podvinutý, pak tupě klenutý — plochý — prohloubený, velmi slizký. Třeň dlouhý, asi jako průměr klobouku i kratší, 7—12 mm tlustý, válcovitý nebo dolů zúžený, zlatožlutý, brzo dutý. Lupeny rovněž zlatožluté, později bledší, nestejné délky, husté, dosti široké, na koncích zúžené, sbíhavé. Dužina bledá, v kůře třeně oranžová. Bílé, husté mléko barvy nemění a brzo se opět vsakuje do dužiny. Je sice nepalčivé (nemá tedy Ricken pravdu!), ale odporné chuti, upomínající na mangaňan draselnatý. Houba odporně páchne.

Výtrusy v prášku žlutě okrové, pod mikroskopem nažloutlé, široce eliptické, k hilu trochu stažené, bradavkosítnaté, 8—9.5/6.5—7 mmm.

V září—říjnu ve společnosti *Boletus cavipes Opat.* a *Bol. elegans Schum.* Prý velice jedovatý. Nezkušený houbař mohl by jej zaměniti s ryzcem pravým, jenž se ovšem ihned rozezná podle oranžového mléka.

2. Častější, leč rovněž nikoliv obecný jest *Lactarius controversus Pers., ryzec podehnutý či skvrnatý nebo osikový.* Je to veliká, krásná, makroskopicky dobře charakterisovaná houba. Klobouk dosahuje 15—25 cm šíře, je bílý, často s rozmytými karmínovými skvrnami, na okraji sotva znatelně vodnatě kruhovaný, hladký, matný, trochu mazlavý (Velenovský: velice slizký!), prohloubený, s podehnutým okrajem, masitý. Lupeny uzoučké, velice husté, jemné, s počátku bělavé, ale brzy krásně

*) Jest jedlý. — Sm.

bledě oranžově růžové, stejně dlouhé. Třeň je krátký, dolů roubíkovitě zúžený, bílý nebo růžově skvrnitý, hladký, plný. Dužina bílá, tuhá, ve třeni a poblíže lupenů trochu zelenající. Mléko trvale bílé, nehojné, po chvíli ostře palčivé.

V Holanově zahradě (lesní parcela!) na Loučeni (Nymbursko) v houští osik, habrů, bříz, lísek na holé zemi v srpnu 1937.

Ing. Zdeněk Schaefer:

Některé vzácnější ryzce ze severovýchodních Čech.

Lactarius repraesentaneus Britz. nemá dosud českého jména; je velmi podobný ryzci důbkovanému L. scrobiculatus Scop. jak tvarem, velikostí, jakostí i barvou klobouku a třeně, má však mléko na vzduchu fialovějící, né žloutnoucí a dužninu většinou nepalčivou. Tento vzácný ryzec jsem sbíral 23. srpna 1941 ve Starkoči u Náchoda na Bukvaldě. Byl již u nás několikráte sbírán, avšak neúplně určen. V dřívějších ročnících ČČH. se o něm zmiňuje Kučera (ČČH. 1936) a zobrazuje jej podle nálezu uč. Krůfa v Rožďalovicích. Mimo to jej sbíral Dr. Hák v Unter Polaun (viz Mykologia II.)

L. azonites Bull. = L. siccus Velenovský (Č. H. 1920), jest často spojován s L. fuliginosus Fr. Tak činí i Velenovský v Č. H. Ve skutečnosti jde o dva druhy od sebe odlišné. Zatím co L. fuliginosus Fr. má klobouk hnědý až černý a stejně tak i třeň, má L. azonites klobouk světlých barev, bělavý do šeda, okrova, třeň rovněž bělavý, jen ke stáří někdy šedavý až zahnědlý, dužninu pak má daleko více červenající než předešlý, klobouk často excentrický a na středu s hrbolkem. Naopak je bližší L. acris než fuliginosus. Houbu tuto jsem sbíral dne 11. VIII. 1940 a za rok na to 25. VIII. 1941 ve Starkoči na malé lesní loučce u Nové cesty v údolíčku potoka, v trávě poblíže dubů, lemujících smrkový les. Houba rostla v početných skupinách, až skoro trsech. I tento ryzec byl u nás již častěji sbírán, mimo jiné i Velenovským, protože není pochyby, že L. siccus Vel., přes neúplně odpovídající palčivou chuť, je totožný s naší houbou.

Poblíže sběru, pod Bukvaldem, rostly L. lignyotus, fuliginosus a acris, takže bylo možno výhodně sledovati rozdíly mezi těmito 4 druhy. Je to velmi dobře charakterisovaná skupina ryzců, význačná sametovou pokožkou klobouku a oranžovením až červenáním dužniny (nikoliv mléka). Tvoří tak řadu tohoto pořadí: lignyotus, fuliginosus, azonites, acris. Sametovostí klobouku ubývá a červenání dužniny přibývá od leva do prava. L. acris v dospělosti bývá olysalý a za vlhka již slizký. Jiné vlastnosti jako chuť, tvar plodnic, barva a pod. již nezapadají do rámce uvedené řady.

L. aurantiacus (Fl. D.) Fr. = L. Porninsis Roll. = quietus Velenovský (ČH. 1920), nikoliv L. aurantiacus (Fl. D.) Kavina (v Mykologii V. a Velenovský v ČH.) Houba tato nepatří ke vzácnostem naší mykoflory, upozorňuji však na ni proto, že byla dlouho u nás i jinde (na př. i v Rickenovi) zaměňována za jiné druhy. Rozpory vznikly hlavně proto, že za L. aurantiacus byl pokládán L. mitissimus Fr. a pro skutečný L. aurantiacus (= Porninsis) tím nezbylo v systému řádného místa. Ryzec tento roste v severovýchodních Čechách snad všude na jílovitých půdách, kde roste modřín. Na půdách vyloženě zásaditých (opuka) a kyselých (písek) jsem ji snad náhodou dosud nepozoroval. Popis této houby najde čtenář u Velenovského v ČH. pod jménem L. quietus Fr. Nutno však dodati, že chuť houby je po chvíli podle mého odhadu podobná chuti pomerančové kůry, kterou někteří určují jako ostrou, až palčivou, jiní jako sladkou. Vůni lze přirovnati k vůni některých druhů jablek.

L. theiogalus Fr. = L. rubescens Bres., nikoliv theiogalus u Velenovského a Veselého, je malý, štíhlý ryzeček, s kloboukem svraska-

lým, na okraji rýhovaným, prosvítavým, na středu s hrbolkem a s mlékem zvolna žloutnoucím. Tuto houbu jsem sbíral ve Starkoči v druhé polovině srpna 1941 v mladém smíšeném lese na okraji vysokého smrkového lesa na Bukvaldě a v Těchlovicích na Nechanicku dne 30. VIII. 1942. Houba tato není vzácnou, ale není ani běžnou houbou našich lesů.

Jaroslav Sýkora:

Ze vzpomínek starého houbaře.

Nějaký rok potom, když prof. Smotlacha vydal svou Monografii českých hub hřibovitých, uspořádala Okres. školní rada v Čes. Brodě houbařský kurs, který řídil známý náš mykolog, p. Jan Bezděk. Na ukončení kursu byla uspořádána vycházka do lesů u Poříčan a v Kersku, které jsem se také zúčastnil. Po cestě hovořilo se o nov. houbařské literatuře a tu p. Bezděk velmi ostře odsoudil právě vyšlého Čes. Houbaře p. prof. Macků. Naproti tomu musím dosvědčiti, že práci p. prof. Smotlachy uznale hodnotil, jen jeho nový druh, Bolet. Velenovský Sm., se mu nějak nezdál.

Obr. 17. *Kozák habrový* čili *hřib svraskalý* (B. rugosus Fr., nigrescens R.-R: pp.) je dnes v naší literatuře všeobecně známá houba, kterou jsem do ní uvedl již v r. 1911. Je to druh, který sbírám již déle než 50 let, stále v háji na Zámečku u Hr. Králové, a to i na své zahradě. Kozák habrový mne přivedl hned v mládí na myšlenku spojitosti (symbiosy) hub a stromů. Ovšem vzácně jsem jej (za světové války i na Rusku) zjistil také pod lískami. Kozák habrový roste všude u nás u habrů (a lísek) a prodává se na trzích, ač v kodexu není obsažen. (Je to jeden z přečetných nedostatků „opraveného" kodexu.) — Foto Ing. J. Rozehnal. (Sbírán v listnatém háji v Kostelci u Štípy, Zlín). — Arch. ČČH.

Náhoda tomu chtěla, že když jsme zašli do obory v Kersku, bylo v dubině na Petrových paloucích nalezeno 5 mladších kusů tohoto hřibu. Donesl jsem je p. Bezděkovi a nikdy nezapomenu na to, jak byl tehdy rozrušen. Ruce se mu rozechvěly, že podané mu houby upustil a když na dotaz, zda byly sebrány pod buky, jsem odpověděl, že pod duby, omlouval se: Ovšem, vždyť má růsti pod duby. Jsem příliš rozrušen, je to hřib Velenovského! Při odchodu z Kerska čekal na nás

na cestě vedoucí kol obory také již zesnulý holubinkář p. Zvára, tehdy magistrátní oficiál. Jakmile ho p. Bezděk spatřil, volal z daleka: Pane oficiále, něco jsem našel! Spásu své duše bych dal za to, že jsem našel hřib Velenovského!

Po návratu do Čes. Brodu dal se ihned do kreslení nalezených hub a hledal v literatuře, o který druh se tu asi jedná. A musím doznati, že správně posoudil, že je to asi Bolet. nigrescens Roze Rich.

Ten žlutý dubový kozák není teď již žádnou záhadou, ale název jeho dosud ustálen není. Tak Ricken nazval jej ve Vademecum Bol. appendiculatus Schff., jméno jistě velmi případné, ale patřící jinému druhu. Německý mykolog a monograf Kallenbach užil pro něj, snad ne docela právem, název Boletus rimosus Venturi. Francouzský mykolog Gilbert, který hřibovité rozdělil v řadu samostatných rodů, pojmenoval jej podle práva priority Krombholzia crocipodia Setellier p. p.

U nás, třeba že není příliš hojný, jsa omezen na dubiny teplejších poloh, je dosti známý a ceněn jako ostatní druhy hřibů. Praktičtí houbaři došli dokonce k zkušenosti, že když se začne objevovati, přestanou růsti dubové hřiby. Je to asi podmíněno tím, že vyžaduje značné teplo a při větším oteplení nastává sucho, takže dubové hřiby, které vyžadují dosti vlhko, růsti přestanou. V Českém Brodě, 21. VIII. 1941.

Pozn. red.: Ze článku nejstaršího dnes našeho spolupracovníka Sýkory se dovídáme, že Bezděk r. 1913, kdy se konal zmíněný houbařský kurs v Čes. Brodě, neznal ještě všude celkem obecného kozáka dubového, což svědčí jen o tom, jak těžko se u nás v té době v houbách pracovalo. Stejně byla i velká řada ostatních hřibů a ostatních běžných hub (na př. i kozák habrový — B. rugosus) u nás i našim tehdejším houbařským pracovníkům neznámá. Teprve naše výstavy a kursy učinily je všeobecně známými. Smotlacha.

Fr. Kolařík

Boletus satanas Lenz. — Hřib satan.

(Napsáno r. 1937, viz obr. 1.)

O satanu se mnoho psalo a vedly se hlavně o jeho jedovatosti učené hádky. Okolnost tato je důkazem, že byly zkoušeny různé odrůdy hřibu, které ve skutečnosti ani satanem nebyly.

Pozoruji již mnoho let v okresu českoskalickém a náchodském tento krásný hřib, o němž poprvé u nás psal Smotlacha ve svých Houbách hřibovitých 1911 a mohu s určitostí tvrditi, že popis i vyobrazení v díle Kallenbachově z roku 1926 jsou věrné.

Při určování hub nutno přihlížeti k různým stupňům vývoje, ježto mnohé znaky se postupem vývoje plodnice mění. Známo je, že mnohé houby v mládí, a platí to hlavně o výtrusorodných částech, mají barvu zcela jinou než v dospělosti a barva mění se i za vývoje. Satan náleží k hřibům se spodinou trubiček červenou, avšak v mládí, zejména dokud není klobouk rozvinutý, je spodina trubek živě žlutá, vývojem červená (oranžově—červená), u docela starých jedinců je špinavě olivově zelená. Klobouk pěkně klenutý má pokožku v mládí špinavě bílou, později barvy kožové do žluta a často i do zelena přecházející. Třeň je vždy baňatý, žlutý, s místy karmínovými, v hořejší části hustou sítí zdobený. Dužina více bělavá do žluta jen pomalu na vzduchu modrá. Za syrova působí prudké průjmy i zvracení. Vůně i chuť je příjemná. Zajímavé je, že nepůsobí na každého stejně, u někoho vyvolá slabší, u jiného silnější příznaky, snad je to též idiosynkracie.

Pozn. red.: Satan roste, jak jsem dlouhým studiem zjistil všade u nás, kde jsou listnaté lesy na jílovitějších půdách. Je to houba dubin. Jméno dal mu německý profesor Lenz, který se jím i se svým asistentem přiotrávil. Nevěděl dobře, zdali se tato otrava stala okuse-

ním nebo vůní. Houba ho svou krásou zajímala a proto věnoval ji pozornost. Když pak stejně jako asistent silně vrhl, a měl průjmy až do krve, nazval jej satanem. Od r. 1908, kdy jsem se tímto hřibem počal zvlášť zabývati, zjistil jsem asi 10 případů podobné otravy, jakou popsal Lenz. Sám jsem také byl jednou jí postižen. Domníval jsem se, že tu jde o autosugesci, ale řada jiných případů ukazuje k tomu, že satan má možnost otravovat za syrova každého. Uvařen, usmažen a usušen neotravuje. V řadě našich krajů jej sbírají a pojídají. Na pražskou výstavu opatřují jej z východočeských houbařských trhů (Hradce, Pardubic, Poděbrad), kde se často prodává, jakožto jedlý modrák. Upozorňuji na krásné jeho fotografie v mých pracech „Přehled hub" a „Otravy houbami", kde jsou o něm sděleny i další podrobnosti.

*

Naleziště satana zná náš spolupracovník J. Urban v lesích Žehuně. Roste tam na svahu při krajích tamních lesů na několika místech v dubinách v místech, kde roste i babyka, jilm, trnka, líska, hloh atd., často spolu se hřibem hlohovým (B. crataegi Sm.) a řadou jiných vzácných hřibů, jako purpurový (eupurpureus Sm.), královský (regius), bronzový (aereus Kr.) atd.

Hřib satan dorůstá zde často velkých rozměrů, někdy i 2 kg. R. 1942 zdržel se opožděným létem a suchem až do konce září a začátku října, kdy stále bylo ještě teplé (červencové) počasí, a objevil se po malých deštících ve značném množství a velkých kusech, které nám p. Urban 5. X. donesl do ústř. pražské poradny, na přednášku a do našich stálých výstavek. V neděli 11. X. donesl již jen starší nevyvinutou plodnici, na znamení, že změna počasí z teplého a suchého do vlhčího studeného vývoj satana úplně zastavila, kdežto hřib bronzový (forma B. fragrans Vitt., Sm.) a hřib růžovník (B. fuscoroseus Sm.) byly tu v polovině října ještě časté, stejně jako křemenáče osikové. P. Urban sbíral tam 11. X. i naše tři nejjedovatější houby, které se letos tolik opozdily. Olovnatka byla dokonce v plodnicích zcela mladých. Ve starých plodnicích muchomůrku zelenou a bílou.

Další naleziště satana objevil p. Urban r. 1942 na kopci Oškobrhu u protektorátní silnice za Poděbrady. Také v poděbradské oboře hojně roste. Odtud si vysvětlíme, proč v sezoně je satanů plno na poděbradském trhu. Připomínáme zde i článek R. Beneše z předešlého ročníku ČČH. o satanu, který jej sbíral v blízkých lesích na Nymbursku.

*

Satana nazývají v okolí Poděbrad „bliják", v okolí Karlštejna „generál" a na Roblíně „safián". Prosíme o další zprávy o satanu.

Smotlacha.

F. Šmarda:

K výskytu májovky a špičky obecné ve smrkovém lese.

Studium hub staví nás často před záhady, které jsou v rozporu s vžitými názory a dosavadními zkušenostmi. Jsou to otázky spojené se symbiosou hub, s poměrem hub k podmínkám prostředí (ekologie hub), jedlosti a v neposlední řadě záhady se správným určením. V tomto článku chci upozorniti na výskyt májovky (T. gambosum Fr.) a špičky ob. (M. oreades Fr.), který pozoruji poslední roky v okolí Kuřimě na Tišnovsku.

Májovka zde roste v opadance smrkového jehličí v kmenovině smrkového lesa v stáří asi šedesáti let, rovněž tak špička obecná. Zelená vegetace zde nesměle vyrůstá pouze na místech prosvětlených. Májovka roste obyčejně v květnu a červnu pod listnatými stromy, u nás pod

osikou a akátem, na mezích a lukách, vždy v trávě. Podhoubí je vytrvalé, takže se vyskytuje rok co rok na svých místech, která jsou houbařům známa. Není divu, že s těchto míst přicházím často s prázdnem, neboť kdo dřív přijde, dřív mele. Za to nosívám májovky pravidelně ze smrkového lesa, kde jsem zatím bez konkurence. Nejsem první, kdo na výskyt májovky ve smrkovém lese upozornil. Ricken praví o jejím stanovišti: Na poli a v lese, na loukách... ba i v hustém tmavém smrkovém lese (Blätterpilze p. 340). U nás Kučera již v r. 1927 v čl. „Podzimní májovka" v ČČH. popisuje májovku, která výhradně roste u Bělčic v lesích jehličnatých, a to až koncem léta v srpnu a září.

O špičce ob. platí ustálený a přijatý názor, že roste na mezích a pastvinách a všude tam, kde se objevují různé druhy trav. Žije totiž s našimi obyčejnými travami v symbiose v tom směru, že napadá jejich oddenky a parasituje na nich (Smotlacha ČČH. 14:86, 1934). Dosud jsem nenašel v literatuře žádnou zmínku o tom, že by se též špička ob. vyskytovala ve smrkovém lese. S počátku pro neobvyklost tohoto stanoviště špičky ob. jsem pochyboval, zda opravdu mám v ruce pravou M. oreades Fr. Když jsem však současně sbíral špičku ob. v trávě na vyhrátém okraji téhož smrkového lesa a tak mohl houby současně s obou stanovišť srovnati, nabyl jsem přesvědčení, že tato smrková špička se v ničem neliší od běžného typu z travnatých stanovišť.

Není tedy špička obecná svým stanovištěm výhradně omezena na společnost nějakého druhu trav. Dává sice této společnosti většinou přednost, ale ojediněle se vyskytuje i mimo ni. Sociologicky řečeno, nepatří špička ob. mezi druhy společnosti trav v ě r n é, ale pouze mezi druhy s t á l é. K vysvětlení tohoto zjevu přispěli mně staří pamětníci, kteří pamatují, že uvedené kopce, v jichž smrkovém lese špička ob. a májovka rostou, byly dříve pastvinami, kam vyháněl obecní pastýř dobytek na pastvu. Asi před šedesáti lety došlo k jich zalesnění smrkem. Snad dnešní podhoubí špičky ob. a májovky je reliktem ještě z těch dob, kdy tyto lokality byly pastvinami. Svědčilo by to o velké schopnosti těchto hub se na stanovišti udržeti.

Podobné zjevy u rostlin jevnosnubných nejsou nic nového. Rostlinný kryt se průběhem dob měnil a mění, hlavně zásahem lidským. Kde byly lesy bukové, jsou dnes na př. smrčiny a často jen spoře se ve smrčině objevující mařinka vonná nám napovídá, že původně tu byl jiný porost, snad bučina, v níž je mařinka vonná především domovem. Podobně jako rákos obecný, vyskytující se dnes na poli, mluví o tom, že zde byl kdysi uměle založený rybník. Připustíme-li možnost podobných zjevů v říši hub, máme vysvětlení „záhadného" výskytu májovky a špičky ob. v opadance smrkového lesa. Konečný úsudek si v této věci budeme však moci učiniti, až budeme znáti podobná pozorování s více míst.

Dr. F. Smotlacha:

Náhodné klamy a omyly ve výzkumu hub.

Vím ze své počáteční výzkumné vědecké práce, kterou jsem začal při svém příchodu na vys. školy do Prahy r. 1905 a velmi intensivně konal ve spojení s bot. ústavem prof. Velenovského v Praze r. 1907—13, kdy jsem konal podrobný výzkum českých hub, že tato práce má u začátečníka veliké obtíže. Ostatně je to samozřejmé při velikém počtu hub u nás rostoucích a malé znalosti jejich podstaty i života.

Za těchto okolností jsou v houbách možné nejen četné omyly, jichž se dopouštějí „odborníci", kteří pokládajíce se za dokonalé, dopouštějí se chyb často nebetyčných, nýbrž i omyly bona fide, omyly našich dobrých pracovníků, kteří touto cestou „chybami se učíme" postupují k dalším metám. Sám jsem na své výzkumné práci prožil zprvu sta

Obr. 18. *Hřib obecný* čili *smrkový (B. bulbosus Sch.)*, roste ve smrčinách, avšak někdy i pod duby, hlavně od konce července až do zimy, tedy od kdy se smrčiny rozehřejí. Často, na př. r. 1934, vyrůstá ve spoustách a prodává se pak na trzích levně, kdežto v době, kdy roste řídce, bývá velice placen. Jeho malé, bílé plodničky bývají sbírány pod mechem a jakožto „nakládačky" (do octa) velice ceněny. Na obrázku nevidíme plodnici normálně rostlou, nýbrž v zemi pod kořenem. Houby, vyrůstající ze země, musí překonávati mnoho různých překážek, což má vliv na jejich tvar. U hub obyčejných si toho ani nevšímáme, ale u hřibů pravých nás všechno o nich zajímá a proto i tyto deformace při vzrůstu. — Foto Sm. Arch. ČČH.

takovýchto omylů, což mne přivedlo k veliké opatrnosti. Proto také mám ve svých skříních ještě mnoho starých prací (z let 1910, 20, 30, 40), jež jsem nevydal nejen pro nedostatek času ke konečné úpravě, nýbrž i proto, že jsem chtěl ke svému dosavadnímu výzkumu v oné věci připojiti další a prozkoumati vše znovu, aby tam nebyly chyby. Často se mi tato snad přílišná opatrnost nevyplatila. Tak jsem upozornil svoje spolupracovníky několikráte od r. 1910 na holubinku slizkou, o které jsem věděl, že dosud není popsána, avšak obávaje se, že je popsána v knize mi snad neznámé, jsem ji sám nepopsal. Popsal ji kol. Kudrna (jemuž jsem ji rovněž ukázal) v ČČH, čímž se dostala do světové literatury.

Tedy chyby ve výzkumu hub jsou možné a neznamenají při dobré vůli žádný hřích. Uveďme zde příkladem několik takovýchto chybných úsudků.

1. Roste hlízenka sasanková i bez sasanek?

Jeden z našich dobrých spolupracovníků, od něhož čekáme mnoho ve výzkumu hub, nalezl již několikráte hlízenku sasankovou, jak roste na jaře zcela bez sasanek, a usoudil z toho, že dosavadní názor na tuto houbu není správný. Podle něho neroste sasanka svým podhoubím v oděncích napadených sasanek a nevytvořuje teprve na podzim v nich svoje tvrdohoubí (sclerotium), z něhož na jaře pak vyrůstá plodnice, nýbrž roste bez sasanky. Vždyť plodničky její nalezl na jaře tam, kde vůbec sasanky nebylo.

Naše vysvětlení je jednoduché. Upozornil jsem u nás první na hl. sasankovou, neboť jsem ji na jaře v letech 1908—13 sbíral každoročně a pokaždé bez pomoci literatury zjistil její hlízky mezi odénky sasanek. Později jsem si tento nález potvrdil i v literatuře. Ovšem zjistil jsem již tehdy ojedinělé případy, kdy hl. sasanková vyrůstala zdánlivě bez sasanek. Nalezl jsem ji totiž několikráte nedaleko hejna sasanek na místě, kde žádných sasanek v době jejího vzrůstu nebylo. Vysvětlil jsem si tehdy a vysvětluji i dnes nedostatek sasanek ve výše zmíněných případech, kde rostou na jaře snad hlízenky bez sasanek, odtud, že na oněch místech hlízenka svým parasitujícím podhoubím sasanku úplně vyhubila. Prosím o další výzkum v tomto směru.

2. Plodnice špičky obecné roste někdy bez trávy.

Našli jste již někdy na kraji lesa na př. i ve tmavé smrčině, někdy dokonce i v celém oblouku a v kruhu, špičku obecnou i zcela bez trávy? Jak si to vysvětlíme, když jinak špička obecná roste v létě po deštích právě v kruzích a pruzích bujně zelené trávy hlavně na mezích, pastvinách, avšak též v sadech, na kraji lesů a pod.

Zde je možnost dvojí. Buď se špička do smrčiny nebo do lesa vůbec dostala s travou z okolí, jak to často vidíme na kraji hájů listnatých a v borovinách. Tráva, zprvu bujná, zakrní časem hlavně proto, že stromy během let vyrostou, místo zastíní a zbaví přímého deště. Tráva krní i proto, že je napadena špičkou a nevyráží na povrch půdy. Jen její odénky živoří ještě v zemi. Je to podobný případ, jaký jsem u špičky obecné již několikráte ve svých pracech popsal, že za suchých let dovede poškodit odénky trav tak, že na místech nejvíce napadených tráva docela vyhyne, což je patrno z lysých pruhů a kruhů v trávě, kde žije a žila špička. Často jsou tato lysá místa v létě po dešti ještě plná plodniček špičky, docela tak, jako to vidíme někdy na kraji smrčiny v suchém jehličí, kde v zemi, jak jsme prve naznačili, jsou stejně ještě ukryty poškozené odénky trávy. Ovšem je tu ještě také jiná možnost, že totiž špička obecná, dostavši se do lesa, na př. právě do smrčiny, přejde zde na kořeny smrků a že zde pak parasituje. To ovšem je u špičky nedosti pravděpodobné, ačkoliv otázka tato zaslouží podrobnějšího výzkumu. Možnost je tu však přece, neboť jak jsem již několikráte sdělil, něco podobného se vyskytá na př. u májovky. Ta totiž žije v symbiose s travou, rovněž na trávnících, loučkách, stráních a po př. i v sadech, na př. v pražských parcích. Avšak mimo to velmi ráda roste i pod listnatými stromy v houštinách, ba i v hájích, při čemž rovněž někdy trávu zcela opouští, rostouc v křovinách a pod stromy, na př. v Kinského zahradě v Praze, jakož i hájích a na skalách v okolí pražském, často zcela bez trávy. Zde ovšem je skoro samozřejmé, že májovka, žijící symbioticky na kořenech a odéncích trávy, může zde přejíti i na kořeny listnatých stromů. Ba zjistil jsem ji několikráte rovněž na kraji smrčiny a ve smrčině. Či by snad žila v symbiose i s kořeny smrků? I pod borovicemi roste někdy podobně, t. j. jakoby bez trávy.

3. V okolí Prahy prý dříve závojenka olovová nerostla, až nyní.

Tak omylně soudí někteří naši praktikové, nosící houby na naše pražské výstavy a přednášky. Letos (r. 1942) prý se teprve také v okolí Prahy objevila ve větším množství.

Toto tvrzení pokládám za omyl. Existují sice houby, které často několik let rostou jen tiše a jalově na některém místě, aniž by vytvářely plodnic, avšak z. olovová mezi ně v pravém slova smyslu nepatří. Sice jsem také pozoroval, že na některých místech, kde dříve rostla po několik let, někdy se mi nevyskytla, zato však rostla v okolí. To by se vysvětlilo buď stěhováním podhoubí, nebo tím, že na mém starém místě vyrostla v jiný čas, než jsem tam zašel. Avšak tak, aby v přírodě scházela v některém lese, kde po několik let roste vůbec, toho u závojenky ol. jsem nezjistil.

Z. olovová roste v okolí Prahy na velké řadě míst od června do září, v kruzích a v pruzích, a to v lesích listnatých na těžších půdách. Tak zjistil jsem ji při svém prvním soustavném výzkumu českých hub v roce 1907—13 nejen v okolí Karlštejna, Černošic, Radotína, nýbrž i u Chuchle, v Šárce, v Tuchoměřickém háji, ba dokonce i ve Hvězdě. V téže době jsem ji sbíral i u Chlumce n. C., kam dodnes na ni chodím, u Žiželic, dále v lesích u Sadové, a v lese Žernově u Holic.

Faktum je, že u nás v té době nikdo ji k jídlu nemohl sebrat, protože se ještě tehdá houby jí podobné k jídlu nesbíraly, jako se činí dnes, díky akcím ČČH a ČMS. Proto také nebylo tenkráte otrav touto houbou, ačkoliv patřila mezi podezřelé, a proto si jí nikdo zvláště nevšímal. Mimo to bylo to v době, kdy za jedovaté a podezřelé bylo považováno na 200 druhů hub, a proto jsem ani závojence ol. v té době nevěnoval mnoho zvláštní pozornosti, jako ji věnuji v posledních 20 letech, neboť tehdy jsem se zabýval převážně výzkumem jiných druhů hub. Závojence ol. jsem počínal věnovati zvýšenou pozornost teprve tehdy, kdy se mi podařilo zúžiti kruh hub skutečně jedovatých, a kdy do nich zapadla i z. olovová (lidově bledůvka, olůvka). To jest již od počátku ČČH.

Proto jsem ji v posledních 15—20 letech nosil na výstavu a v posledních 10 letech psal o ní v ČČH. Avšak teprve moje knížka „Jedov. houby", která v I. vydání vyšla v roce 1919, avšak teprve ve II. a III. vydání se velice rozšířila, stejně jako před 8 lety Šk. naklad. vydaná tabule („Nebezp. jedovaté houby"), jakož i moje knížka „Otravy houbami", upozornily na závojenku ol., kterou od té doby chce každý znát, a každý ji hledá nejen na výstavě, nýbrž i v přírodě. Je velmi pravděpodobné, že všeobecná znalost „bledůvky" a zájem o ni se datuje teprve od posledních 2—3 let, a proto v posledních 2—3 letech naši houbaři ji nacházejí. Dříve přehlédli, jako podobné jí vzhledem slzivky, pavučince atd.

Samozřejmě, že výzkum bledůvky není skončen. ČČH a ČMS, jakož i výzkum českých hub žádají, aby r. 1943 a později byla vyšetřena všechna místa u nás, kde z. olovová roste. Při tom prosíme, aby bylo pozorováno, zda na svých místech trvá po delší dobu, či snad se z nich postupně stěhuje, nebo je snad po čase i úplně opouští. Vzhledem k tomu, že je to houba člověku nebezpečná, je tento výzkum velmi žádoucí.

Dr. F. Smotlacha:

Proč rostly v listopadu a prosinci 1942 tolik houby.

Zažil jsem od svého mládí několik podzimů, kdy houby rostly dlouho do listopadu, do prosince, ba i asi dvakráte do ledna a to celkem hojně, avšak r. 1942 byl v tomto směru mimořádný, neboť v listopadu a prosinci toho roku rostlo mimořádné množství hub a to jak co do počtu druhů, tak jedinců.

Co bylo toho příčinou?

Především opožděný vegetační rok, začínající zpožděným jarem a létem a zpožděným podzimem konče. To mělo za následek, že letos rostly letní (červencové a srpnové) houby v září a v říjnu, zářijové až v říjnu, listopadu a prosinci, kdy se objevily i houby pozdního podzimu a houby zimní, nehledě k houbám podeštným. A poněvadž k houbám v listopadu a prosinci za běžných let rostoucím se přidružily aspoň částečně houby i ze začátku podzimu, t. j. ze září a října, kdy hub roste nejvíce, vznikl právě podivuhodný zjev, svrchu naznačený, že

r. 1942 v pozdním podzimu rostlo veliké množství druhů hub, které jindy v této době již nerostou.

Obr. 19. *Hřib dubový (dubák)* či *hřib síťkovaný* (B. reticulatus Sch.) má klobouk světle i tmavě hnědý, trubky zprvu bělavé, pak žlutohnědé, nohu břichatou, síťkovanou. Roste za příznivého počasí v několika obdobích (dle tepla a dešťů) od května do zimy; nejhojnější však je v červnu, červenci a začátkem srpna. Na trhu je jakožto hřib pravý značně ceněn, bývá však velmi často červivý. — Originál Kučerův. Archiv ČČH.

Byl to na př. hřib obecný (B. bulbosus), který způsobil radost svým četným přátelům (na př. naši spolupracovníci p. Urban a Václavík sbírali jej několikráte ve velkém počtu) nejen tím, že pozdě na podzim vyrostl ve velkém množství, nýbrž že mnohdy překvapil i svou mimořádnou velikostí. A všechny udivoval svou neporušeností — nebyl ť vůbec červivý, což vysvětlujeme jinde. Že v některých případech, kde byl silně zvlhlý a často i namrzlý, že ztrácel na vůni a někdy i na chuti, je pochopitelné.

Z hub ze sklonku léta a ranného podzimu rostly zejména václavky, jež zmíněný houbař p. Urban sbíral r. 1942 ještě začátkem prosince, stejně jako četné čechratky podvinuté, bedly vysoké, čirůvky červenožluté, holubinky révové, slizáky mazlavé atd.

Avšak příčin, proč roku 1942 rostlo tolik hub, bylo více. Bylo to i krásné slunečné, tedy světelné a teplé počasí od konce srpna, skoro do konce října trvající, které zastavilo sice velikým suchem vzrůst hub (plodnic) v těchto měsících, avšak naplnilo jejich podhoubí energií světelnou a tepelnou, což se později projevilo úrodou plodnic, když nastalo vhodné počasí, t. j. deště a vlhko. Tedy nejen opožděné léto se tu uplatnilo, nýbrž i nahromaděná energie. Odtud právě se vysvětlí, proč letošní opožděné žně hubné byly tak bohaté, jak kvalitou (krásné plodnice), tak kvantitou (velký počet a velké plodnice).

Tu patrně přišel ke slovu ještě i činitel třetí, totiž zvláštní vliv sucha, jež zastavilo sice vzrůst plodnic po dva měsíce, ale tím dalo pak podhoubí po návratu příznivého počasí podzimu mimořádnou snahu plodit, t. j. vydat ze sebe zadrženou úrodu plodnic, jichž úkolem je šířit rod četnými výtrusy široko daleko. A dvěma měsíci potlačená možnost udržet a šířit svůj druh projevila se pak v listopadu a prosinci náhradným vývojem a růstem plodnic jak krásných, tak velikých a početných.

Hřib pravý.

(Mám o hřibu pravém napsanou podrobnou práci již od r. 1912.)

Obr. 20. *Hřib borový* či *borák* (B. pinicola Vent.) s kloboukem bronzově červeným, třeněm břichatým, dole nahnědlým, roste v borovinách po deštích, hlavně ve dvou obdobích: na jaře a na sklonku léta. Výborná, tuhá houba (s dužninou bílou), na trzích zvláště ceněná, která jen málo červaví. Vyrůstá často značné velikosti. — Foto Neuwirth. Arch. ČČH.

Hřib pravý (B. edulis Bull. — Sm., Steinpilz) dělí se, jak jsem poznal při praktickém sběru hub od mládí, sledováním hub na trzích a jak jsem již sdělil ve své práci „České houby hřibovité" r. 1910—11 a od té doby každoročně na svých přednáškách a kursech (též v ČČH a „Přehledu hub") na čtyři základní formy, jež bývají většinou počítány za samostatné druhy. Jsou to t. zv. druhy biologické, které měly by se vést samostatně. Všechny jsou bělohřiby, t. j. mají dužinu bílou oproti žlutohřibům s dužinou žlutou. Všechny vynikají chutí a vůní hřibnou a všechny jsou stejně vysoce ceněny. Prodávají se také většinou smíšeně, t. j. na trhu nečiní se obyčejně mezi nimi rozdílu, ačkoliv lid je výborně a od dávna dobře odlišuje. Jsou to:

1. B. bulbosus Sch., hřib obecný či smrkový, u nás nejhojnější (proto název „obecný"). Žije v symbiose hlavně se smrkem, roste proto všude tam, kde se vyskytují smrky, tedy i na horách. Poměr jeho k dubu a lípě není dobře vysvětlen. Jisto však je, že nejhojnější je ve

Obr. 21. *Hřib černý, černohnědý* čili *černák* (B. aereus Bull.), Sykorae Sm., má klobouk černohnědý, ba skoro černý, obyčejně světle pruhovaný, trubky žluté, nožku obyčejně krátkou, na světlehnědé půdě síťkovanou. Je zřejmě poněkud více odlišný od ostatních forem hřibu pravého či hřibů bílých. Jest to jedlá, chutná houba, rostoucí v létě a na sklonku léta. Na trzích je prodáván stejně dobře jako ostatní hřiby pravé a spolu s nimi. Hojná je na př. na trhu v Poděbradech, kdežto na Královéhradecku se najde na trhu (i v lesích) jen málo. Je to totiž houba teplomilná, rostoucí v teplejších krajích Čech i Evropy. — Foto Sm. Archiv ČČH.

smrčinách, promíšených dubem. Sbíral jsem ho však i v pouhých dubinách a pod lipami, zvláště tam, kde roste i ploník. Dále viz obr. 18.

2. B. reticulatus Sch., hřib síťkovaný či dubový (dubák). Roste hlavně pod duby, avšak také pod buky, habry a dokonce i v jedlinách na jíle, vytvářeje několik odrůd, z nichž jedna blíží se i k B. bulbosus Sch. na znamení úzké příbuznosti. Bližší na obr. 19. B. bulbosus Sch. jest k B. reticulatus nejblíže. Přesto však je již Schaeffer ve svém dnes téměř 200 let starém díle od sebe odlišil.

3. B. pinicola Vent., hřib borový či borák. Roste vždy jen v borovinách a to nejen pod borovicí naší, obecnou, nýbrž i pod druhy cizími, na př. i borovicí černou. Má klobouk zbarvený krásně červenohnědě až bronzově a v mládí obyčejně nerovný, důlkatý, často jakoby ojíněný. Od předešlých dvou hřibů liší se velmi význačně. V B. edulis Bull. je sotva obsažen. Dále viz obr. 13. a 20.

4. B. aereus Bull., Sykorae Sm., hřib černý čili černohnědý „černák", jest houba rostoucí jen v teplejších krajích Čech a Moravy a v lesích listnatých. Pokládal jsem jej dříve (na př. ve svých „Houbách hřibovitých" z r. 1911 za odrůdu hřibu dubového (B. reticulatus Sch.), avšak náš spolupracovník Sýkora, který tento hřib dobře znal z Kerska u Poříčan, upozornil mne na něj. A hle, při podrobnějším výzkumu jsem zjistil, že tu jde o hřib Bulliardův (B. aereus Bull.), rostoucí v listnatých lesích v teplé Francii a kolem Paříže a ovšem i v teplejších krajích Německa a od forem hřibu pravého (B. edulis Bull.) nejvíce odlišný. Viz obr. 21.

B. aereus B. podobá se v něčem B. bulbosus, v jiném B. reticulatus. Nejvíce se odlišuje od B. pinicola. Na tomto čtvrtém druhu hřibů pravých vidíme, že je oprávněno mít je za samostatné druhy.

Část pěstitelská, ochranářská, zdravotní, sběr hub, otravy houbami a j.

Pěstitelský a ochranný odbor ČMS a ČČH, jakožto součást vědeckého a výzkumného odboru měl r. 1942 dokonalý úspěch, neboť se mu přihlásilo sta členů, zabývajících se pěstěním hub a přírody vůbec a horujících proto i pro ochranu přírody, lesa, hub. Veliký zájem vzbudila akce pro ochranu čmeláka, starých našich ovocných stromů a snaha ČMS a ČČH po mykologické zahradě atd. Mykologickému ústavu pražskému došlo sta dopisů v těchto věcech. Bohužel nedostatek místa nám nedovolí, abychom vše, co důležitého se stalo, mohli v ČČH otiskovati.

Zajímavou reservaci staročeských ovocných stromů má předseda ČMS při své pokusné zahradě (součást mykologického jeho ústavu), umístěné na Zámečku (Kopec Sv. Jana) u Hradce Králové, v níž se pěstují i houby. Tato reservace obsahuje všechny naše východočeské, původní, prvokmenové (rozmnožují se odkopky nebo z pecek) odrůdy švestek a sliv, které vynikají plodností, chutí, odolností proti mrazu, ranností atd. Jsou to vzácné dnes špendlíky, babšata, karlata, modřenky, modralky atd. Reservace tato vzbudila zájem u velikého množství čtenářů ČČH a členů ČMS, kteří se snaží doplniti tuto reservaci druhy a odrůdami, které tu ještě scházejí. Dr. Sm. obdržel v této věci již mnoho dopisů.

Dr. Fr. Smotlacha:

Proč jsou houby rozkopávány.

Je všeobecně známo, že existuje u nás tradice, že lidé, kteří navštěvují les, že houby nejedlé a zvláště nápadné červené muchomůrky, rozkopávají. Je to sice radostí a zábavou zejména chlapců, avšak často se zúčastní této činnosti i lidé dospělí. Samozřejmě, že tento případ budí rozhořčení u přátel přírody, lesa a dnes zejména také u přátel hub, z nichž většina nevidí v houbách, a to i v houbách rozkopávaných, jenom krásnou a zajímavou přírodu, nýbrž i cennou potravinu a pochutinu člověka, neboť většina hub rozkopávaných lze používati různým způsobem k jídlu, ba některé z nich jsou dokonce velmi chutné a cenné.

Rozhořčení přátel přírody, lesa i hub jest pochopitelné a správné, avšak nebývá obyčejně správně vysvětleno. Většina z těchto lidí, kteří rozbíjením hub v lese jsou pohoršeni, stává se mravokárci a vysvětlují si rozbíjecí činnost mládeže a dospělých v našich lesích jako hrubost, surovost a nevzdělanost. Kárajíce tuto činnost, jako by to byl nedostatek mravní, domnívají se, že předejdou tomuto rozkopávání hub. Avšak tato myšlenka jest nesprávná. Nejde tu o surovost a nevzdělanost, leda jen částečně a přechodně. Houby v našich lesích jsou většinou rozkopávány z pověry, že jde o houby prašivé a člověku nebezpečné. Taková byla všeobecně platná doměnka o houbách u nás ještě před 50 lety. Krásné, červené, pestré muchomůrky, pak řada dalších hub v lese, zvláště těch nejpestřejších, nejnápadnějších a největších a pak těch palčivých, hořkých, slizkých, s podivnými závoji, v podivných tvarech jest výtvorem ďáblovým. Jsou určeny k tomu, aby na člověka čekaly v lese, jej děsily a z lesa vypuzovaly. A kdyby je člověk omylem sebral, připravil k jídlu, pak by byla smrt jistá. Vždyť i dotyk s těmito houbami v mnohých krajích u nás ještě před 50 lety znamenal nebezpečí smrti. Odtud právě pochází jméno „prašivka". Zna-

mená původně houbu prašivou, t. j. ďáblem a smrtí dotčenou, víc než jedovatou, člověku nebezpečnou. Nu, a nyní pochopíme, proč byly houby před 50 lety a jsou ještě dnes v lese rozkopávány. Dílo ďáblovo (úklad ďábelský), hrozné nebezpečí života lidského, musí býti zničeno, musí se s ním bojovati.

Rozkopávání muchomůrky červené a jiných prašivek v lese (na př. také velmi „prašivého" slizáka slizkého, hadovky), před 50 lety nebylo jen dovoleno, nýbrž bylo pro mládež dokonce hrdinným, odvážným činem. Vždyť prašivé houby nesměly se vzíti ani do ruky, aby člověk neohrozil svoje zdraví, aby se nedostal jed do jeho kůže.

Obr. 22. *Ohnivec zimní* (Sarcoscypha coccinea Scop.) je překrásná houba časného jara, která vyrůstá v listnatých, převážně dubových lesích na zemi v hnijících větévkách, takže toto spojení není často ani zřejmé. Obyčejně roste na místech chráněných, na př. v důlcích pod duby, odkud vzhlíží na houbaře jako krásná, červená květina. Jsou to zprvu polokulovité pohárky, později rozložené, ½—2 cm široké, zatuhlé, se šarlatově lesklým lícem, na spodu bledé, mírně plstnaté. Třeň je bělavý, pevný, až 5 cm dlouhý, pozvolna v pohárek přecházející. Je to houba sice jedlá, jako všechny kustřebky, ale pro svoji tuhost, drobnost a vzácný výskyt prakticky bezvýznamná. Roste v nejbližším okolí Prahy (Šárka, Hvězda, Chuchle, Černošice atd.). Sbíral jsem ji však také na Karlštejně, v Kersku, u Žiželic, u Chlumce, na Hradecku a j. — Foto Tichý. Archiv ČČH.

Dnes ovšem, kdy se našim houbařským kursům, přednáškám a výstavám (Ústav mykologický, ČMS, ČČH) podařilo sejmouti prokletí prašivosti z většiny našich hub, které byly dříve za jedovaté pokládány, nedovedeme již chápat mentalitu lidí, kteří přicházeli před 50 lety do lesa, kde ve většině hub viděli zlé, pořouchlé a nebezpečné, ďáblem nalíčené nepřátele člověka.

Bohužel, že takový je člověk. Před 50 lety měl podle své víry povinnost kopat do jedovatých, prašivých hub v lese. Dnes, když náš výzkum houby prašivé osvobodil, učinil z nich houby člověku neškodné, ba dokonce jedlé a chutné, nepodařilo se nám současně odstraniti starý způsob boje proti houbám v lese. Podezření proti houbám zmizelo a mizí neustále, hub jedovatých ubylo překvapivě, avšak rozkopávání hub zůstává, aniž by se dnes vědělo, proč se do nich kope.

Chceme jako přátelé přírody, lesa a hub odstraniti jejich rozkopávání. Dnes po našem vysvětlení, když víme, odkud je jeho původ, snad se nám to podaří snáze a dokonaleji, než dosud. Upozorňujeme naši veřejnost, naše školy, naši mládež ve školách, že houby, dosud rozkopávané z pověry, pro podezření z prašivosti, t. j. jedovatosti a nebezpečnosti člověka, jsou důležité, cenné a krásné výtvory lesa, kterých třeba si vážiti, šetřit a které třeba i pěstovat, nikoliv ničit. Jen tehdy je rušení hub v lese oprávněno, sbíráme-li je k jídlu nebo jiným hodnotným účelům. Jinak mají býti houby v lese chráněny nejen každým, kdo má rád přírodu a les, nýbrž vším naším lidem a zejména mládeží.

Připomínáme konečně, že naše vysvětlení nesmí býti lidem primitivním, s vyvinutým pudem ničivým, dodatečnou výmluvou k rozkopávání hub.

Pozn. red.: To, co je zde uvedeno, bylo již několikráte předneseno na mých přednáškách, kursech a vycházkách houbařských a zejména také v práci „Proč bylo dříve tolik hub pokládáno za jedovaté", jež je obsažena v mé knížce „Sto nových výzkumů z hub".

Jar. Blažek:

Pout za žampiony.

„.....a dohovořte se s panem Žižkou, on Vás tam provede!" Tak končil telefonický rozhovor s průbojným českým průmyslníkem panem Jelínkem, který ochotně povolil návštěvu žampionových sklepů v Šárce.

A tak se stalo, že jedné lednové neděle (přesně 24. I. 1943) sestupovalo „Šipkapasem" sedmnáct postav do šáreckého údolí do „dubového mlýna", kde v rozsáhlých sklepích (1.500 m²) pěstuje p. tov. Jelínek žampiony (PSALLIOTA CAMPESTRIS). Pan Žižka se nás hned přátelsky ujal. Ukazuje velikou vzdušnou kolnu, kde je rozprostřen po zemi koňský slamnatý hnůj a vykládá:

„To je základ celé kultury. Hnůj musí býti čerstvý, nesmí býti znečištěn smetím a cizími tělesy, nesmí býti suchý, ani spálený, ale nesmí být také ani příliš mokrý ani proležely. Můžeme potřebovati jen koňský hnůj nejlépe od hřebců, zdravých kusů, krmených ovsem a podestýlaných slamou. To je největší problém!" — Víme, že dle dnešních method jsou koně krmeni povětšině melasou a podestýláni drtinami. Proto nemohou zatím plantáže využíti svou celou výrobní kapacitu, kdy je k disposici na 2.400 m². Ve zmíněné kolně prodělá hnůj tu hlavní přípravu, na kterou právem kladou důraz všechny ty příručky a návody k pěstování žampionů. Zde také vyrostou všechny ty drobné hubky hnojní (Coprinus, Panaeolus), jakýsi houbařský plevel, který musí býti včas otrhán.

Teď vcházíme do velikého prostorného sklepa. Všude samé dlouhé úzké hrůbkové záhony z připraveného hnoje. Podél zdí ústřední topení, teploměry na zdech i na hrůbcích, dobré větrání a stejnoměrné vlhké teplo. Každá skupina hrůbků má tabulku s označením, odkud je hnůj, kdy došel, kdy byl hrůbek založen, kdy špikováno podhoubí a j.

„Špikováním" jmenují zde vkládání kusů podhoubí do hrůbků. Podhoubí lisované do válečků odebírá se od říšských firem, jedna, jež má bohaté zkušenosti, je zde poradcem. Přesvědčili jsme se, že při pěstování žampionů je každá theorie šedivá a jen na zkušenostech lze se přenésti přes řadu potíží, které přináší práce s sebou.

V dalším sklepě vidíme hrůbky „v košilích". Zde je další stadium pěstování. Hrůbky se obalují tenkou vrstvou zemitého písku (to je ta košile), která udržuje teplotu uvnitř záhonu, vzniklou tlením a udržuje stejnoměrně i vláhu. V dalším sklepě už je konečné stadium. Zde, tu, tam nejdříve ojediněle a stále více a hustěji vidíme krásné

plodnice žampionů. Urostlí masití jedinci i celé shluky „bratříčků". Pro nás všechny nádherná podívaná. No, takhle asi jsme si všichni představovali houbařské nebe.

P. Žižka vede nás dále. Poukazuje také na stinné stránky pěstování žampionů, kde na prvém místě je „gypsanka" — plíseň, která vypadá jako jemný poprašek sádry, spotřebuje výživné látky, obsažené v hnoji na úkor žampionového podhoubí. Však jsme viděli jeden sklep, kde plíseň ukázala názorně, jaký má vliv na množství i velikost žampionové sklizně. — „To když jdete od jednoho hnoje ke druhému" — vypráví náš průvodce — „to je nejlépe si umýti ruce, abyste nákazu nepřenesli". — Vypadá to jako vtip, ale některé ty malé, předčasně vyvinuté plodnice žampionů v tomto sklepě dokazovaly oprávněnost obav před nákazou.

Tím naše exkurse skončila. Velkoryse řešená žampionárna má před sebou slibnou budoucnost. Uvážíme-li, že již před válkou prodávali lahůdkáři 10 dkg žampionů po K 6.—, a že byla velká poptávka a že na 1 m² připravené půdy lze docíliti úrodu až 12 kg žampionů (dostačí 6 kg) ročně, vidíme, že jde o podnik výnosný, který má ale velké riziko. Jako houbaři víme dobře, jak vratké je naše štěstí v nálezech hub. Podobné je to i při jejich pěstování. Ale dobrá věc se podařila. Při velkorysosti p. tov. Jelínka, majitele zemědělské farmy, a při lásce, s jakou se práci věnuje její vedoucí p. Žižka, může se Praha těšiti, že vánoční žampiony budou u nás věcí tak samozřejmou, jako v Německu a Francii.

J. Bretschneidrová-J. Veselý:

Naše zkušenosti s pěstováním špiček na zahradě.

Na možnost pěstovati špičku obecnou (M. oreades Bolt.) na zahrádce byli jsme upozorněni článkem v denním tisku. Navštívili jsme autora jeho, p. prof. Smotlachu, který nám poskytl cenné rady a pokyny, podle nichž jsme při našem pokusu postupovali. Hrst našich zkušeností a pozorování podáváme v dalších řádcích.

Dne 14. VI. t. r. vyhlédli jsme si naleziště špiček, vhodné k přesazení. Na okraji borového lesa obryli jsme rýčem obdélník sporého drnu rozměrů 45×65 cm, na němž se nalézalo 10 vzrostlých plodnic špičky obecné. Blok drnu o výšce asi 8—10 cm[1]) jsme opatrně podebrali na rýč a poté na rovných a tvrdých nosítkách ze sbitých prkének (abychom pokud možno zabránili otřesům), přenesli drn do zahrady. Na trávníku vyryli jsme obdélníkovou jamku stejných rozměrů, jaké měl drn s plodnicemi a zapustili do roviny trávníku a vydatně zalili. Teprve po přesazení jsme si povšimli, že plodnice vyrůstaly v mírně vyklenutém pruhu přibližně ve směru úhlopříčny. Přes noc vyrostly na přeneseném kusu drnu 4 nové houby, další se objevovaly v rozmezí 5—15 dnů během měsíce června a července, až do začátku srpna, zejména po vydatnějších deštích.

---

[1]) Snažili jsme se podle rady p. prof. Smotlachy (srov. nejnověji jeho článek: Pokusy s pěstováním hub v lese, Vesmír, r. XXI.) dosíci pokud možno největší hloubky, avšak půda byla velmi tvrdá, třebas byla při povrchu písečná. Při dalších pokusech přenášeli a přesazovali jsme drny postupně nižší a nižší, až posléze jen čtyřcentimetrové. Třebas někdy písek od kořenů trávy téměř úplně odpadal, přec i v takových případech vyrůstaly na přesazovaných drnech nové plodnice. Z toho soudíme, že podhoubí špičky žije nehluboko pod povrchem půdy.

Z následujícího přehledu je patrno, kdy a kolik hub na stanovišti vyrostlo:

13. VI.	přeneseno	10
14. VI.	vyrostlo	4
18. VI.	„	7
27. VI.	„	4
2. VII.	„	10
5. VII.	„	2
16. VII.	vyrostlo	15
17. VII.	„	7
20. VII.	„	1
21. VII.	„	1
28. VII.	„	2
31. VII.	„	2

a posléze 3. VIII. — 3 plodnice. Celkem bylo sklizeno z plochy 45×65 cm za 1½ měsíce 68 hub.

Sluší zmíniti se ještě o tom, že další „generace" vyrůstaly, zachovávajíce zhruba mírně vypouklý pruh ve směru plodnic prvých (přesazených), při čemž se čára výskytu posouvala směrem k okrajům obdélníka.[2])

Při pokusech s přesazováním drnů jsme hleděli na to, abychom ponechali více místa na vnějším okruhu růstového útvaru, avšak plodnice vyrůstaly zcela nepravidelně. Při posledním hromadném výskytu špiček v letošním roce v prvém týdnu srpnovém[3]) (před obdobím trvalého sucha) se plodnice již neobjevily. Přičítáme to té okolnosti, že do písečného podkladu našeho drnu se sporými travinami vzrůstala dravě tráva jílovité půdy naší zahrady, až posléze původní lesní traviny, na jejichž oddencích podhoubí špičky parasituje, úplně vyhubila.

*

Vzhledem k těmto našim zkušenostem, které jsme zde stručně vylíčili, můžeme každému zahrádkáři pěstování špiček vřele doporučiti. Jedinou potřebnou prací jest vlastně opatrné přesazení drnu; dále nevyžaduje „špičkoviště" žádné zvláštní péče. Jedině v případě, když delší dobu odpočívá, je možno přimětí je k vydání plodnic hojnou zálivkou. Rovněž vyrostlé již houby lze zalitím přinutiti ke zvětšení plodnic. Zahrádkář získá tímto způsobem ke své zelenině vítaný příspěvek v podobě chutných hub k všestrannému použití, zejména do polévky. Výnos na malé ploše jest úměrný: možno počítati s tím, že větší počet plodnic objevuje se přibližně v časovém rozpětí jednoho týdne a na ploše rozměru ¼ čtver. metru se sklidí měsíčně 40—60 plodnic.

Ještě jednu výhodu má špičkoviště doma na zahrádce. Ponechají-li se mu přirozené podmínky (t. j. nezalévá-li se), jest bezpečným a po ruce jsoucím ukazovatelem toho, že „špičky rostou". Je-li v okolí zahrady (na pokraji lesíků a na mezích) více přirozených stanovišť, kde špičky rostou, může jíti majitel špičkoviště za sběrem na známá mu „místa" najisto.

---

[2]) Tato skutečnost je v souhlase s pozorováním prof. Sm. (viz naposledy jeho článek: Růstové útvary u vyšších hub, v r. XXI. ČČH.

[3]) Srovnávali jsme vždy výskyt špiček na našem drnu se vzrůstem na přir. stanovištích.

Jos. Otruba:

Rozšíření much. zelené A. viridis Pers. — A. phalloides Fr. na Olomoucku.

Oderské hory: Smíšený listnatý les (dub, habr, lípa, osika, buk, klen, líska) od Vel. Újezda až k údolí Bystřičky. Místy vyskytuje se tu i v mladých kulturách smrku, také však ve vysokém jehličnatém lese (smrk, jedle, bor, modřín) buď v mechu neb v jehličí. Často nalezl jsem ji na okraji lesa a kolem lesních cest.

Nízký Jeseník: V borovém lese nad Vel. Bystřicí, v mladých kulturách smrku u Lošova, ve smíšených jehličnatých lesích kolem Radíkova, Sv. Kopečku a ve Zdiměřském údolí.

Drahanská vysočina: Ve smíšených jehličnatých lesích na Rampachu (kota 405), v borových lesích nad Cholinou, ve smíšeném listnatojehličnatém lese zvaném „Chrasť" mezi Cakovem a Olbramicemi, v kulturách smrku mezi Náměští na Hané, Laškovem a Krakovcem. V těchto lesích nalezl jsem ji také v mladém dubovém křoví (podrostu).

Kosíř: V borovém lese nad Drahanovicemi, v kulturách smrku u Lhoty a v kulturách smrku i boru na Velkém Kosíři.

V uvedených lesích není nikde hojná. V některém úseku najdeme ji více exemplářů, jinde je ojedinělá. Pokud jsem pozoroval, není její výskyt ve zdejším okresu vázán na určitý druh stromu nebo na les určitého složení. Roste ve všech lesích pro houby příznivých, v kulturách čistých i smíšených. Nelze také souditi, že její výskyt v jehličinách je druhotný. Znám místa, kde dříve stával vysoký les jehličnatý a kde jsem ji v současné době našel v mladých kulturách smrku.

Pozn. r.: Uvedený příklad výskytu much. zelené budiž vzorem všem našim spolupracovníkům, zvl. těm, kteří se chtějí účastnit výzkumu hub u nás. Stejným způsobem, jak kol. Otruba sledoval rozšíření much. zelené na Olomoucku, budiž sledována tato houba všude v Čechách a na Moravě. A stejně buďtež zkoumány i jiné naše důležité houby jedovaté nebo jinak pozoruhodné, na př. satan, záv. olovová, much. bílá; na jaře různé druhy smrží, ucháčů atd. Kde si nejste jisti, posílejte vše do mykologického ústavu, Praha III., Karmelitská 14. Smotlacha.

Houby kodexové.

ČČH věnuje ve svém ročníku (1942/43) zvláštní pozornost i houbám kodexovým, jichž seznam níže přináší a o jichž správnější a úplnější výběr, jakož i o správnější vědecké označení, dávno se snaží. Hub kodexových přímo nebo nepřímo týkají se vyobrazení hub čís. 2, 3, 8, 9, 13, 17, 18, 21, 24, 24 a rovněž i velká řada článků v 1.—4. čísle ČČH toho ročníku.

ČČH zná 1000 druhů jedlých hub v šesti třídách jakosti, při čemž houby kodexové, počtem řídké, spadají hlavně do tř. I.—III., nepatrně jen do tř. IV. ČČH se snaží, aby počet kodexových hub u nás byl rozmnožen.

Preisgruppen für die laut Lebensmittelkodex zum Verkehr zugelassenen Pilze. — Cenové skupiny hub potravinovým kodexem k obchodu připuštěných.

I. Echter Reizker, ryzec pravý (Lactarius deliciosus).
Steinpilz (Herrenpilz), hřib obecný (Bol. bulbosus (edulis).)

Königspilz, hřib královský (Boletus regius).
Maronenpilz, hřib hnědý (Boletus badius).
Feld-Champignon, žampion (pečárka) polní (Ps. campestris).
Wiesenchampignon, pečárka luční (Psalliota pratensis).
Waldchampignon, pečárka lesní (Psalliota silvatica).
Schafchampignon, pečárka ovčí, zemanka, (Psalliota arvensis).
Speise-Morchel, smrž obecný (Morchella esculenta).
Spitzmorchel, smrž špičatý (Morchella conica).
Böhm. Morchel, kačenka česká (Verpa bohemica).
Speise-Stockmorchel, ucháč jedlý (Gyromitra esculenta).
Riesen-Stockmorchel, ucháč obrovský, (Gyromitra gigas).
Sommertrüffel, lanýž letní (Tuber aestivum).
Weisse Trüffel, bělolanýž obecný (Choiromyces meandriformis).
Maipilz, májovka, čirůvka zápašná (Tricholoma gambosum).

II. Hexen-Röhrling, kovář (Boletus luridus).
Schusterpilz, koloděj (Boletus erythropus).
Birken-Röhrling, kozák špičník (Boletus scaber).
Rothäubchen, koz. osičník, křemenáč, vojáček, havíř (B. rufus).
Sandpilz, hřib kožišník (strakoš) (Boletus variegatus).
Ziegenlippe, hřib plstnatý, kozí pysk (Boletus subtomentosus).
Zierlicher Röhrling, klouzek sličný (Boletus elegans).
Butterpilz, klouzek obecný, máselník (Boletus luteus).
Schälpilz, klouzek ovčí (Boletus granulatus).
Kuhpilz, klouzek kravský (Boletus bovinus).
Kaiserpilz, muchomůrka císařská (Amanita caesarea).
Perlpilz, muchomůrka růžová, načervenalá (Amanita rubescens).
Parasolpilz, bedla vysoká (Lepiota procera).
Grünling, zelánka-strnádka (Tricholoma equestre).
Grauer Ritterling, havelka-kočička (Tricholoma portentosum).
Echter Ziegenbart, kotrč obecný (Sparassis rámosa).
Doldiger Porling, oříš (Polyporus umbellatus).
Schildf. Glockenpilz, závojenka štítovitá-podtrnka (E. clypeatum).
Echter Gelbling (Pfifferling), liška obecná (C. cibarius).

III. Schöner Ziegenbart, kuřátka sličná (Clavaria formosa).
Gelber Ziegenbart, kuřátka žlutá (Clavaria flava).
Korallenpilz, kuřátka jarmuzová (Clavaria botrytis).
Halimasch, václavka (Armillaria mellea).
Brätling, syrovinka (Lactarius volemus).
Austern-Seitling, hlíva ústřičná (Pleurotus ostreatus).
Pflaumenpilz, mechovka obecná (Clitopilus prunulus).

IV. Erd-Ritterling, čirůvka zemní-pozemka (Tricholoma terreum).
Abgesonderter Ritterling, čirůvka odlišná (Tricholoma seiunctum).
Pfeffer-Milchling, ryzec peprný (Lactarius piperatus).
Schafeuter, choroš ovčí-mlynářka (Polyporus ovinus).
Semmelpilz, choroš srostlý-žemlička (Polyporus confluens).
Eichhase, dubovník (Polyporus frondosus).
Semmel-Stoppelpilz, lošák bílý (Hydnum repandum).
Reh-Stoppelpilz, lošák jelení-srnka (H. imbricatum).
Totentrompete, stroček rohový (Craterellus cornucopioides).
Keulenf. Füllhorn, stroček kyjovitý (Craterellus clavatus).
Sparriger Schuppenpilz, šupinovka kostrbatá (Pholiota squarrosa).
Nelken-Schwindling, špička trávní (Marasmius oreades).
Leberpilz, masojed obecný-pstřeň (Fistulina hepatica).
Riesen-Keulenpilz, kyjanka herkulova (Clavaria pistillaris).
Elastische Lorchel, chřapáč pružný (Helvella elastica).

(Podle vyhlášky v Úředním listě.)

Výzkum hub.

Dr. Fr. Smotlacha:

Osvobozené rody evropských hub.

Starými předsudky nebo chybnou literaturou byly některé rody u nás a v celé Evropě rostoucí, předem zcela beze zkoušek prohlašovány za jedovaté, podezřelé nebo alespoň za nejedlé a nechutné. Teprve můj výzkum za spolupráce ČČH a ČMS, pokud se týče jedlosti a hodnoty hub, jim otevřel cestu do naší kuchyně. Začal jsem s ním již od mládí a přednášel o tom již od r. 1910, avšak poprvé jsem o tom psal teprve v I. roč. ČČH v r. 1919. A výsledek tohoto mého zkoumání bylo zjištění, že některé celé rody hub lupenatých, dosud pokládané za „prašivky", jsou jedlé. V r. 1929, při své přípravě k vydání „Přehledu hub", mohl jsem prohlásiti na základě zkoušek jedlosti tyto celé rody evropských hub za jedlé.

1. Rod pavučinec-Cortinarius, největší rod lupenatých hub, který se vyskytuje nejen u nás, ale i v ostatní Evropě v hojnosti, obsahuje ve svých šesti podrodech téměř 300 druhů částečně velmi hojně u nás a v celé Evropě se vyskytujících a při tom často i s velkými, opravdu vydatnými, plodnicemi. Jsou to houby vesměs jedlé, ovšem hodnoty jen III., IV. a V. třídy. Jen málo z nich by se mohlo zařaditi do třídy II. Dají se různě upravovat. Zvláště se hodí do polévek, guláše, na uzení neb do octa. Dají se též sušit a nakládat do soli. Výborné jsou do směsí.

2. Rod slzivka-Hebeloma obsahuje u nás na 30 druhů, vesměs jedlých. Zvláště velké druhy slzivek, rostoucí na podzim, jsou chutné a to často i po prvních mrazech, tedy i zmrzlé. Jsou výborné v gulášové omáčce, ale i jinak.

3. Rod šupinovka-Pholiota, čítající u nás na 30 druhů, obsahuje rovněž houby povětšinou jedlé, ba některé i velice chutné, na př. šupinovka ranná, veliká (grandis), sluka (caperata) opěnka (mutabilis). Jedlé jsou dále rody:

4. Rod bedla-Lepiota (50 druhů).

5. Rod hník-Coprinus (30 druhů). Ten možno jíst jen za mládí.

6. Rod pýchavka-Lycoperdon, rovněž jen za mládí jedlá (50 druhů).

7. Rod kukmák-Volvaria (15 druhů). 8. Rod štítovka-Pluteus (20 druhů). 9. Rod límcovka-Stropharia (10 druhů). 10. Rod třepenitka-Hypholoma, téměř 20 druhů, z nichž některé jsou přímo výtečné. Ovšem kromě živě žluté třepenitky svazčité, která je pro svou hořkost nepoživatelná. Celkem tu máme přes 500 druhů hub, patřících většinou do V., avšak též do II., III. a IV. třídy hodnoty. Některé houby z těchto rodů se chutí vyrovnají i houbám I. třídy. Až dosud byly všechny tyto houby, až na malé výjimky, opomíjeny, teprve našimi pokusy a propagací se podařilo uvésti je ve známost, takže se stále více a více sbírají k jídlu. Zde nám samozřejmě pomáhají i pracovníci a čtenáři ČČH, kteří nám neustále sdělují i svoje zkušenosti s jedlými houbami, jež jim doporučujeme. Někteří z nich se oddali studiu zde právě uvedených rodů, nejen pokud se týče jedlosti, nýbrž po všech stránkách. Tak na př. i obtížné pavučince mají dnes několik svých přátel a pracovníků.

Když pak si vzpomeneme na velké rody a čeledě hub ostatních: hřibovité, choroše, lošáky, holubinky, kuřátka, ryzce, muchomůrky, smrže, hlívy, čirůvky, penízovky, helmovky, žampiony atd., mající opětně sta jedlých, ba často výborných hub, pak vidíme, že můj celkový počet tisíc druhů vybraných jedlých hub v pěti třídách I. (100 druhů), II. (100 druhů), III. (100 druhů), IV. (200 druhů), V. (500 druhů) je plně oprávněn. Při výběru všech jedlých hub dojdem až k počtu 1.500 druhů jedlých hub, t. j. existuje ještě třída VI. (500 druhů), čili můžeme říci, že dobrá polovina všech našich a evropských velkých hub je jedlá, čili v kuchyni upotřebitelná.

Dr. Robert Vávra:

Jak užívám hlívy ústřičné v kuchyni.

Každá houba má více méně svůj zvláštní způsob úpravy v kuchyni, jako každá zelenina. Také hlíva ústřičná (Pleurotus ostreatus Jacq.) vyžaduje svůj zvláštní způsob kuchyňské přípravy. Jest to houba ústřicovitě přisedlá s postranním třeněm, lupenatá, barvy tmavěšedé, rostoucí na pařezech a kmenech listnatých stromů, zejména ořechů, akátů, buků a j., v posledních letech u Prahy velmi hojná, zejména její nejlepší forma hlíva vrbová (P. salignus Fr.).

Obr. 23. *Hlíva ústřičná* (Pleurotus ostreatus Jacq.). Tato šedohnědá, často do žluta nabíhající, přisedlá houba roste od října do prosince, ba často i za mírné zimy, tvořic na pařezech a kmenech listnatých stromů mnohdy celé kolonie, buď ústřicovité (po straně pařezu) nebo různě shora rozšířené (roste-li nahoře a na pařezu). Třeň je bílý, krátký, ba často i chybí. Bílé lupeny sbíhají na třeň a bývají dole navzájem spojeny. Houba jedlá, která se místy prodává na trzích a která u nás je často nedoceněna. Zde vidíme ji na kmeni starého ořechu, poškozeného mrazem. — Foto Jaroslav Sýkora (Český Brod), archiv ČČH.

Jest všeobecně uznána za houbu jedlou, ba někteří autoři (na př. Bezděk) ji označují jako houbu chuti výtečné a jest také potravinovým kodexem k obchodu připuštěna a zařaděna do III. cenové skupiny hub. Jest tužší podstaty, kterážto okolnost vyžaduje zvláštní způsob přípravy v kuchyni, jak jsme již svrchu podotkli. Jest také odolná proti poruchám a vydrží často týden i déle. Roste v pozdním podzimu, ale také brzy na jaře. Zdařilý její obraz (viz Smotlacha „Přehled hub" č. 75.) Podrobně o ní píše a přináší její vyobrazení také na několika místech ČČH. V každém případě jest třeba ji rozkrájeti, po případě na drobno rozsekati, a dobře a důkladně ji povařiti. V polévce nutno ji vařiti 2 až 3 hodiny. Zejména dobrá je připravena v octě. Způsob této přípravy jest následující. Houby, na menší kousky rozkrájené, vaříme ve vodě, do níž jsme přidali trochu kmínu, cibule a soli. Vody nedáme příliš mnoho, raději při vaření doléváme, aby šťáva nezhoustla. Vaříme je asi 2 až 3 hodiny, načež vodu scedíme. Pak povaříme zvlášť ocet. Vychladlý nalejeme na houby, davše na 3 díly octa, 1 díl šťávy

z hub. Zbylou šťávu dáme do polévky. Spotřebují-li se houby do 14 dnů, není třeba je sterelisovati, jinak jest to nutné. Takto připravené houby skýtají výborný přídavek k různým jiným pokrmům.

Jaroslav Šárka:

Jak hlíva ústřičná snáší mráz.

(Výzkum z okolí Olomouce.)

Již po dva roky, cestou na Sv. Kopeček, vždy v podzimu nacházím a sbírám hlívu ústřičnou. Roste tam na lípě, vždy na stejném místě. Letos jsem v ta místa přišel trochu později a sice až 24. ledna 1943. K mojí veliké radosti jsem tam hlívu našel v menším trsu, ale zcela svěží, jenom barvu kloboučků měla trochu změněnou, více do tmava, ale třeně byly úplně bílé. Také její chuť za syrova byla silně houbová a polévka z ní, ač houby bylo několik kousků, byla výtečná, jako z čerstvých hříbků.

Z toho je patrno, že tato houba je velice zdolná proti mrazu, neb jak jsem zjistil, byl zde mráz 18 až 20° C a hlíva jej přestála skoro beze změny, jak na chuť, tak na barvu i tvar.

Petr Vlk:

Houby, které vzdorují mrazu.

(Podle pozorování na Poličsku na podzim r. 1942.)

V prvním týdnu listopadu ukázaly se na vlhčích lukách, mezích a paloucích na Poličsku čirůvky dvojbarevné (T. bicolor). Rostly v pruzích, které tu a tam tvořily půlkruhy o poloměru 1 až 3 m. Jejich pěkné hlavičky barvy mléčné čokolády byly až při samé zemi, takže fialový třeň zůstal ukryt v trávě. S nimi rostly i žampiony (P. campestris), které svými bílými hlavičkami už z dálky na sebe upozorňovaly. U mladých smrčků se ukázaly shluky slzivky opráhlé (H. crustuliniform.) a v trávě ve školce místního zahradníka se krčila limcovka měděná.

Všecky tyto houby zachytil 9. XI. mráz a pokryl jejich hlavičky silnou ledovou kůrou. Po 20. XI. se oteplilo, sníh, který mezi tím napadl, sešel a tak jsem se vybral na obhlídku. Čirůvky jsem našel úplně svěží, byly jen silně nasáklé vodou. Také slzivka přestála poměrně dobře mrazy a sníh. Za to žampiony zmizely.

Obleva trvala jen asi 2 dni a hned přišly nové mrazy. Zamrzl rybník, sníh pokryl opět celý kraj a první lyžaři zkoušeli svoje umění. Po 10. XI. přišla druhá obleva. Když sešel sníh, vyšel jsem opět na známá místa, kde před tím rostly čirůvky a žampiony. Čirůvky byly i tentokráte úplně svěží, jen několik starších kusů bylo úplně rozmoklých. Z ostatních hub jsem nenašel nic.

*

Místní názvy hub na Poličsku. Na Poličsku roste na podzim hojně čirůvka dvoubarvá. Sbírá se tu dost a všichni si ji pochvalují, že je dobrá v polévce i v omáčce, nejlepší ale že je usmažená. Všeobecně se zde sbírá pod jménem m l ž e n k a, někteří ji zaměňují s v á c l a v k o u, o které četli v novinách. Jméno čirůvka je zde neznámé.

P o z n. r e d.: Oba články jsou pěkným příkladem jednoduchých, avšak cenných výzkumů hub. Na Hradecku slove čirůvka dvoubarvá místy „topolka“ nebo „podzimka“.

Dr. Fr. Smotlacha:

Různá sdělení z výzkumu hub.

Proč jsou houby, zejm. hřiby, na začátku sezony, t. j. v červnu a červenci, velmi často silně červivé? Vysvětlíme si to tím, že hmyz, který se z minulého roku zachoval, napadá na jaře ojedinělé houby, kterých je dosud málo a obsadí je úplně. Poněvadž se mu podaří zachovati potomstvo, jsou i houby červencové (zejm. hřiby dubové) silně červivé. Červivost hub odpadá, když najednou začnou růst houby ve velkém množství, a hmyzu před tím bylo málo. To bývá na př. po velkých zimách, nebo zase po suchu, nebo konečně, jako tomu bylo r. 1942, kdy (na podzim) hmyz se nemohl pro chladna rozvinout. Tím byly i velké, staré hřiby zcela bez červů.

Rozdíl v sušených houbách r. 1941 a 1942. Dostávám v posledních létech do své poradny mnoho vzorků sušených hub od obchodních firem, které je dovážejí do Čech a Říše z okolních zemí, zejména ze Slovenska, Maďarska a Rumunska. Kupodivu byl hlavním druhem těchto sušených hub v r. 1941 mléčník pýřitý (L. vellereus), který byl sbírán v massách, sušen a prodáván. Patrně toho roku v těchto zemích, poněvadž bylo léto vlhké, rostl ve spoustách. R. 1942 byla hlavní houbou sušených hub, mně ve vzorcích došlých, holubinka olivová (R. olivacea), která v suchém srpnu a září jedině vlastně rostla, neboť snáší sucho (je suchomilná). Roste v uvedených zemích patrně hojně jako u nás a byla v suchém létě 1942 jedinou houbou, která větší měrou rostla a jsouc velice vydatná, zachraňovala houbařům sběr. A to nejen u nás, nýbrž jak patrno i v cizině.

Zmrzlé houby. O zmrzlých houbách jsme psali v několika starších ročnících ČČH. Proto nebudeme se opakovat, nýbrž sdělíme jen zprávy nové. Uvedli jsme již, že mírně mražené houby lze uchovati po dlouhou dobu jakoby čerstvé. To platí zejména o liškách. Sdělil jsem již v předešlých ročnících ČČH a na svých přednáškách, že zmrzlé a mražené, t. j. mírně zmrzlé houby bral jsem k jídlu již v mládí. Zmrzlé a mražené houby připravují se k jídlu stejně, jako houby mrazem neporušené. Ovšem je třeba opatrnosti při jejich sběru, přenášení, ukládání, aby se jednak nepolámaly, jednak předčasně nerozmrzly (při tom totiž mnohé druhy ztrácejí tvar, barvu, vzhled). Zmrzlé houby chutnají v jídle stejně jako čerstvé, ovšem jsou-li ihned upraveny. Tím spíše houby méně zmrzlé čili jen mražené. Ba někteří houbaři tvrdí, že zmrzlé houby jsou chutnější a stravitelnější, což by se vysvětlilo tím, že se mrazem jejich bílkoviny stávají přístupnějšími žaludečním šťávám lidského zažívacího ústrojí, čili stravitelnějším.

Houby v prosinci z okolí Brna. Dne 2. XII. 1942 zaslal do naší poradny několik druhů hub, sbíraných v lesích z okolí Brna, náš spolupracovník A. Karný. Byla to především světlá forma slzivky ophrahlé, potom čirůvka zemní a bedla rumělková. Houby nebyly vůbec postiženy mrazem, z čehož plyne, že v okolí Brna bylo počasí příznivější než v okolí Prahy, kde v této době byly již houby značně mrazem poškozeny.

Že ohřívané houby nejsou zdraví člověka nebezpečné, sdělil jsem již mnohokráte ve svých přednáškách i v ČČH, jakmile se tento nesprávný názor o houbách počal šířiti. Vysvětlil jsem, že příčinou tohoto názoru byly otravy much. zelenou a bílou, kde se otrava projeví teprve za 8—12 hod., a houby ovšem jedí nejen k obědu, ale i ohřívané k večeři. Sám jsem této pověře nevěřil, neboť již v mládí přečasto jsem jedl jídla z hub ohřívaná k večeři. Někdy i jídla u hub, zejména polévka, jsou lepší ohřívaná, a to případně i druhý den. Tuto zkušenost potvrzuje nejen náš spolupracovník Langer, i pan primář MUDr.

Voženílek, jehož pokusy v tomto směru uveřejníme ve zvláštním článku. Jsou příkladem správného praktickovědeckého pokusu.

Muchomůrku císařskou, jak jsme již psali, sbíral p. ing. Slabyhoud koncem srpna 1941 mezi Vonoklasy a Černošicemi v dubovém lese, kde se říká „U dubu". Kolem jsou lesy smíšené a v dubině samé roste i habr, líska, neboť půda je hlinitá na břidle. V této dubině nalezl náš spolupracovník i pstřeň. V roce 1942 císařka nalezena nebyla, neboť přílišná sucha zamezila její vzrůst. Je zajímavo, že v roce 1941 nalezena byla pouze jediná plodnice, a to ještě mladá. Upoutala na sebe zvlášť živou barvou. Je ovšem možné, ba pravděpodobné, že jich na uvedeném místě vyrostlo r. 1941 více, ale v jiný čas, kdy sám náš spolupracovník houby nesbíral.

(Toto je správný příklad výzkumu. Pomalovat a zapsat si, kde jsem co důležitého nalezl a hlásit to mykologickému ústavu čili jeho ústřední poradně ČMS a ČČH).

Zvláštní srostlici hřibu hnědého nalezl 14. XI. 1942 v lesích rakovnických (Olešná) náš spolupracovník Stříbrský, jež je dokladem bujného vzrůstu hub v téže době. Byla to plodnice, kde jeden společný klobouk měl 3 nohy. Hřib hnědý často tvoří takovéto zvláštní tvary.

Srostlice penízovky. Pan J. Urban, který letos nalezl tolik hub do našeho mykologického ústavu (poradna, výstavka, foto, zkoušky jedlosti, výzkum hub), donesl 14. XI. 1942 i dvě zvláštní srostlice penízovky kuželové (C. asema), kde vždy z klobouku jednoho vyrůstal druhý, ale obráceně, jsa přirostlý povrchem k povrchu klobouku prvého. Lupénky čněly pak ven. Rovněž znak bujnosti vzrůstu hub v téže době.

Holubinka černající, sbíraná na Č. M. vysočině v okolí Studené (jako houba polévková), zvaná je podmourek nebo podhmourek. Ing. J. Hlavsa.

Pavučinec skořicový nalezl p. K. Poner dne 3. V. 1942 na Báních za Zbraslaví na jižním svahu. Byly zcela malé a již vzrostlé.

Vzpomínková část.

Rozsévač.

Již léta procházela těmi zasmušilými Křivoklátskými lesy přes Homolku, Roškál a Čepiny štíhlá postava starého pana řídícího Zukriegla ze Všetat. Křivoklátské lesy, požehnané dávnou historií, to byla jeho láska. Všestranná znalost přírody a okolí tuto lásku jen zvyšovaly. Starobylý Žalkov mluvil o pohanském pohřbívání, ale dnes rozdával plno nejrůznějších plodnic pestrých a barevných druhů hub. V tomto prostředí jsem našel starého pana řídícího Zukriegla. Zahloubán stál mezi smrky, pod jedlemi, nebo šťoural na Homolce v trávě černavé stročky rohovité. Na jaře obdivoval květní hrozny devětsilu rozseté po Roškále a později na mokré rašelinné louce u Kapličky parnasii, toliji bahenní. Hned vpravo v prořídlých jedlích nachovou bukvici u lesní louky, ale nejraději houby, ty krásné a užitečné dary lesního společenství. Tady na Všetatsku začínal jako prostý praktický houbař, jak se sám v dopisu otištěném v ČČH, roč. I. na straně 225 přiznává. Všímal si hub, šířil o ně zájem a pomáhal poznání mnohých, zde dosud neznámých druhů jedlých hub. S jemným humorem vypravuje v článku téhož časopisu Jak jsem se naučil jíst „prašivky" o tom, jak ve světové válce sbírali muchomůrky různí italští zajatci v roce 1917 a jak při té příležitosti poznal jedlou Amanita rubescens. Tak přispěl k tomu, že se menšil počet v lese rozkopaných prašivek a zvětšoval sběr v kuchyních. Že tato průkopnická práce nezůstala bez ohlasu v širší a řekněme si na vesnici velmi nedůvěřivé veřejnosti, je dnes velmi patrno.

Pan řídící se rád vyjadřoval o druzích i jedincích latinsky. Pochopil jsem proč. Lidé mají často pro jeden a tentýž druh i pět jmen nebo názvů. A jste-li přeloženi na různá místa, třebas jen v rámci okresu, máte v českých názvech chaos. A proto: tohle je jednou pro vždy Amanita rubescens, tohle Clitocybe nebularis, tohle Spathularia clavata, tohle Tricholoma rutilans a jiná Tricholoma saponaceum.

„Ochutnej," řekl dobrácky, „a hlavně přivoň! No, mýdlovka, viď! Tohle je anýzka, a tohle ... to je vůně! Plžatka, celá oslizlá a lepkavá. No, musíš si v tom udělat pořádek. Tohle jsou strmělky, tohle čirůvky, tohle holubinky (těch je něco!) a tohle sami mlíčňáci-ryzce. Poradím ti literaturu a na časopis nezapomeň! Také jsem tam něčím přispěl, ale člověk musí mnoho znát, aby mohl z toho trochu dávat." A tak mne ten milý usměvavý stařeček zaučoval. Nebyl nikdy povýšený. Otcovsky mírný, skromný a upřímný. Stál mezi stromy spokojený a pevný. Sálal z něj mír a onen posvátný vyrovnaný klid jako u jezera Genezaretského. Lesy se nám klenuly ve výši nad hlavami a modrá obloha do nich nořila své hedvábné prsty.

Pětaosmdesát let, to je úctyhodný věk a blaze tomu, komu zbyl tak milý vyrovnaný pozdní úsměv v podzimu života. Pan říd. K. Zukriegl měl dar kompromisu. Přemýšlel, rozjímal, radil a odpouštěl. Dovedl srůst a splynout s prostředím i s přírodou. Srostl s prostředím, ale stál nad ním. Ale ten postoj byl takový prostý, skromný a nenápadný, že vám to ani nepřišlo. Teprve, když jste přišli s dotazem, návrhem nebo námětem, věděli jste, s kým máte co činit. Zemřel v pátek 18. prosince 1942 po krátké nemoci. Rozloučili jsme se s ním s příslibem, že rozžatou pochodeň poneseme dál a spojeným úsilím povzneseme znalost hub široko v kraji, kudy kráčely jeho apoštolské kroky.

Alois Mach.

Řid. uč. K. Zukriegel byl mým spolupracovníkem, odběratelem ČČH a členem ČMS od r. 1919. Byl znamenitým znalcem hub. Posílal také po několik let houby na výstavy do Prahy. Několikráte mne navštívil v Praze u příležitosti výstavy. ČČH získal mnoho nových odběratelů. Velmi mnoho učinil pro povznesení znalosti hub, všude kde jen mohl. Krásné, mohutné lesy Křivoklátské jsou mu vděčny za jeho lásku, kterou k nim choval. Je mu vděčna i Česká mykologická společnost a Časopis č. houbařů za práci, kterou pro ně a šíření znalosti hub u nás vykonal. Budeme na něho vzpomínati vždycky.

Řed. Václav Vrána zemřel 5. X. 1942. Česká mykologická společnost i Časopis č. houbařů želí úmrtí svého spolupracovníka V. Vrány, řed. měšť. škol v. v. v Žižkově. Byl znalcem hub a odběratelem ČČH a kolem sebe měl kroužek členů ČMS, s nimiž podnikal vycházky. Zachováme mu jeho trvalou památku.

Smotlacha.

Zprávy.

Kursy a výstavy hub. Předseda ČMS Dr. Smotlacha vykonal loňského roku na dvacet houb. výstav a kursů v Čechách a na Moravě, musil však odříci aspoň na stejném počtu míst jiných, neboť byl žádán pozdě. Proto by bylo záhodno, aby všichni přátelé ČMS a ČČH, kteří chtějí počítati s jeho kursem a výstavou v r. 1943, již nyní jej upozornili (nezávazně), aby s jejich městem mohl počítati. R. 1943 hodlá pořádati, pokud mu skromný čas stačí, kursy a výstavy od začátku května do konce října.

Kdo má v redakci ČČH více prací, ten přichází hned a častěji na řadu. Prosím proto všechny přispívatele o články, foto atd. do týdne, i když mají snad již mnoho v redakci neuveřejněného. Pamatujte, že učíme lid znát houby, zvláště hlavně jedlé a jedovaté, a že potřebujeme i novost, původnost, rozmanitost a zajímavost! A číslo je malé. Pište články krátké, obsažné.

N. Paka, Železnice, Jičín, Ž. Brod, Turnov, Lomnice, Kart.-Valdice atd. Úspěšný kurs a výstavu hub vedené předs. ČMS Dr. Smotlachou uspořádal r. 1942 v září v Nové Pace tamní odbor Klubu českých turistů. Při podniku pracovali mnozí členové výboru i odboru turistů, při čemž duší podniku byl p. odb. uč. J. Vágenknecht, který stal se i vedoucím odbočky ČMS v Nové Pace. Členy jejími jsou členové odboru KČT. Houbařskými podniky v Nové Pace vzbuzen byl velký zájem o houby v širokém okolí, při čemž ve spojení s Novou Pakou pracují velmi úspěšně i spolupracovníci ČČH a ČMS z Želez. Brodu, Železnic a Kartouz-Valdic. Vidíme zde příznivý vliv velmi činné odbočky ČMS v Turnově (Dr. Vaniš, J. Lejsek atd.) a ovšem i v Lomnici n. Popelkou (Dr. Páv), která je největší a nejčinnější odbočkou ČMS na č. severovýchodu. V Železnicích pracuje velmi úsilně a úspěšně p. uč. Mil. Vraštil a v Žel. Brodě p. důch. M. Dědeček, ve Valdicích p. ř. uč. Hásek. Velmi dobře pracuje v houbách také Jičín (OOS). Do příštích čísel chystáme i zprávy ze Smotlachových kursů a výstav z houbařských školení v Písku, Plzni, Rokycan atd.

Poděkování. Znovu tímto děkuji jménem ČMS všem těm, kteří r. 1942 velmi obětavě každou neděli a často i v týdnu opatřovali houby do hlavní výstavy ČMS a ČČH v září na Slov. ostrově. Jména jejich jsou zapsána. Zvláště jmenuji p. tov. Zelenku a účastníky vycházek ČMS, vedených p. ing. Havlenou. Smotlacha.

Navštivte při zájezdu do Prahy školskou výstavu v Praze IV., Na Pohořelci č. 25, kde mykologický ústav, jakož i ČMS a ČČH mají svou stálou výstavu, vedenou Dr. Vávrou. Předseda stálé školské výstavy A. Lippert a člen výboru výstavy Fr. Matějovský poskytli místnost, mykologický ústav (ČČH) dává materiál, který se objevuje. Pražští čtenáři ČČH byli tam jistě již všichni.

ČMS a ČČH čekají ode všech svých důvěrníků, spolupracovníků, jakož i od pracovníků v odbočkách, do týdne zprávu o činnosti v minulém roce, jakož i adresář všech houbařů, seskupených — podle stavu 1. I. 1943 — buď kolem osoby pracovníka či v odbočce, po případě i jen tak v místě a okolí. Budou požádáni o spolupráci, pošle se jim ČČH atd. Tito houbaři přijdou do adresáře ČMS všech houbařů u nás.

ČČH děkuje četným svým odběratelům a čtenářům, kteří mu sjednali v poslední době nové odběratele (ČČH je list pasivní) a stali se tak i význačnými spolupracovníky ČČH a ČMS, neboť odběratelé ČČH tvoří nesporně pevný základ k místním i osobním (kolem osoby spolupracovníka seskupeným) odbočkám ČMS. Kdo jsi nesjednal v poslední době ještě nové odběratele ČČH, učiň tak do týdne.

Titulní list a obsah XXI. ročníku, který jsme zamýšleli dáti do tohoto dvojčísla, nutno pro nedostatek místa odložiti na příště. Prosíme o strpení. Zatím si mohou noví odběratelé ČČH, kteří minulý ročník nemají, jej opatřiti. Staré ročníky ČČH jsou nejlepší učebnicí hub a vázány ozdobou domácích a veřejných knihoven. Proto je o ně veliký zájem. Bohužel některé ročníky (I. a III.) již došly. Náš nový spolupracovník řed. R. Červený nám sdělil, že všechny staré ročníky ČČH, jak je obdržel, přečetl nepřetržitě za sebou jako román. Tak jej jejich obsah zajímal. Obsahují sta důležitých, původních článků, obrazů. Vykonaly velmi mnoho pro výzkum našich hub v každém směru, šíříce znalost hub jak jedlých, tak jedovatých do všech vrstev.

Vědecká mykologická škola ČMS a ČČH koná se každé pondělí v 19 hod. v Praze II., Vladislavova ul., v hlavní chlapecké škole. Přednáší dr. F. Smotlacha. Na programu jsou důležité rody našich hub: hřibovité, ryzce, h. lupenaté, urč. hub, atd. Čtenáři ČČH a jejich přátelé mají volný přístup. Možno začít kdykoliv, každá přednáška je samostatná. Každá vás poučí. Pořadatelem je vědecký (výzkumný) odbor ČMS.

Omluva. ČČH, ústřední poradna hub, pěstitelský, ochranný a vědecký odbor ČMS, zkrátka celý mykologický pražský ústav i s pode-

psaným předsedou ČMS, žádají znovu za omluvu, že nebylo často možno i v poslední době pro nával práce zcela vyříditi mnoho z došlé pošty. Chtěl jsem na př. na mnohé dopisy, sdělující důležité a zajímavé věci o houbách a z organisační činnosti odpověděti tím, že bych je byl uveřejnil s příslušnými poznámkami v ČČH. V tomto čísle však mi naprosto nezbylo místo. Omluvte mne a pište znovu, urgujte!

Smotlacha.

Vycházka do pěstírny žampionů pana tov. Jelínka v Šárce konala se v neděli 24. I. 1943 za účasti 17 osob a předsedy Dra Smotlachy, jenž podal při tom vysvětlení o houbách plevelných. Vycházku uspořádal kol. Jar. Blažek, který na jiném místě podává o ní zprávu.

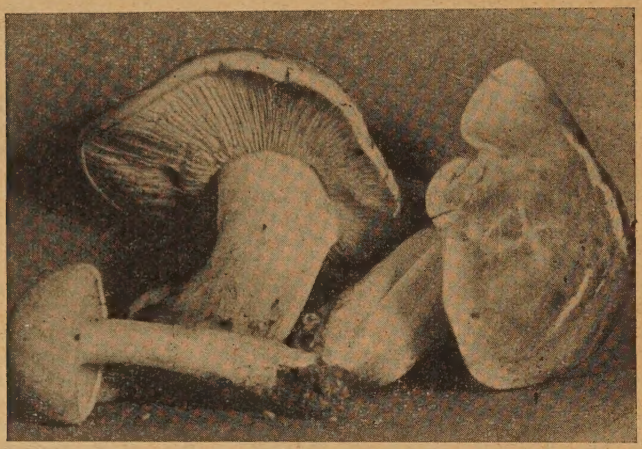

Obr. 24. *Májovka* čili *čirůvka vonná* (T. gambosum Fr.) jest všeobecně známá jarní houba, o níž jsem zjistil již na začátku své výzkumné práce, že roste v symbiose s travou v kruzích a pruzích. Již v mládí pokoušel jsem se přesazovat ji s travou z trávníků na trávník, i set na trávník (na sad), což se mi i podařilo. Kupodivu májovka roste často v trávě pod stromy, a to v ovocných sadech, avšak též v řídkých listnatých hájích, ve stromořadích, na kraji smrčin i borovin, ba často na př. i v městských sadech, zvláště též pražských. Zde je hojná na výslunných starých trávnících (na př. Letná, zahrada Kinského, Hvězda), ba postupuje zde a všude v širém okolí Prahy i do keřů a hájů a to i na skály, takže se zdá, že její symbiosa zabírá nejen kořeny trávy, jak jsem soudil původně, nýbrž i kořeny stromů a keřů, neboť roste i tam, kde trávy již není. Májovka vytváří v Čechách a na Moravě vedle typické formy bílé, zvláštní, daleko vzácnější májovku žlutou (Tricholoma flava Sm.), rostoucí na místech zvláště vyhřátých. Májovku sbírám od mládí. V okolí pražském sbíral jsem ji poprvé r. 1906, kdy jsem ji poznal i na trzích pražských, kde se v obou svých formách od dávna prodává. Cena májovky na trzích v posledních letech proti jiným houbám — hlavně činností ČMS a ČČH — silně vzrostla, neboť dnes se všude silně sbírá. — Foto Tichý. Archiv ČČH.

Odpověď na četné dotazy. Zelené průkazy (a patrně i bílé a červené), vydané r. 1942, platí i r. 1943. Radíme čtenářům, aby si bílé, kdo je nemají, opatřili již nyní u přísl. městských (odběrních) úřadů.

Všichni pražští čtenáři ČČH mohou se zúčastniti vědeckých a výzkumných vycházek předsedy ČMS Dra Smotlachy, konaných vždy od začátku dubna 2—3kráte týdně, dle úmluvy ráno, večer, nebo v neděli dopoledne, vždy jen s úzkým kroužkem čtenářů a spolupracovníků ČČH do pražských parků, lesů a hájů. Přihlášky osobně nebo kor. lístkem.

Všichni navštěvujte houbařskou školu ČČH a ČMS, kde se naučíte znát houby. Vždy v pondělí v 7 hod. večer, Praha II., Vladislavova 5.

Mykologický ústav pražský (Smotlachův), Praha III., Karmelitská 14, byl založen ve svých začátcích již roku 1910 a v plných rozměrech již roku 1919. Je určen jednak ke všeobecnému a regionálnímu houbařskému výzkumu Čech a Moravy, jakož i studiu hub ze všech stránek mykologie (zvláště též jedlosti), jednak k výzkumu a propagaci většího využití a pěstování hub jedlých a konečně i k ochraně před otravou jedovatými houbami. Ústav pracuje na širokém vědeckém základě biologickém, doplněném i hygienou a medicinou. Složky ústavu:

1. *Časopis českých houbařů* (Mykologický sborník). Vědecký list, pracující i osvětově (popularisace mykologie).
2. *Knižnice* Časopisu českých houbařů (Mykologického sborníku).
3. *Příruční knihovny* ČČH a ČMS.
4. *Ústřední bezplatná mykologická poradna a zkušebna,* spojená s výstavkami a sbírkami hub, jakož i mykologického materiálu.
5. *Vědecké i praktické* (počtem účastníků omezené) *vycházky na houby* (vedené osobně drem Smotlachou). K nim třeba přihlásiti se písemně neb osobně. S ústavem pracují i poučné vycházky ČMS, založené již r. 1910 drem Smotlachou.
6. *Výstavy a kursy hub,* pořádané od r. 1910 drem Smotlachou (výstavy ČMS a ČČH) v Praze i mimo Prahu.
7. *Trvalé výstavky hub* ČČH a ČMS: a) v ústavu samém, Praha III., Karmelitská 14, b) Praha III. „U Montágů", c) ve „Školské výstavě" v Praze (Dr. Vávra). Spolupracuje dále i velká řada výstavek v Praze i mimo Prahu.
8. *Pěstitelský, ochranný a vědecký odbor* ČMS a ČČH.
9. *Redakční rada ČČH.* (Stejně jako spolupracovníci, čtenáři a odběratelé ČČH všude v Čechách a na Moravě.)
10. *Pokusná zahrada, poradna a zkušebna* na Zámečku u Hradce Králové ve spojení s tamními lesy.
11. *Houbařská škola* ČMS a ČČH (přednášky každé pondělí, t. č. v 7 hod. večer v Praze II., Vladislavova ul. v hlavní chlapecké škole. Zde určují se i donesené houby.
12. *Mykologická zahrada:* K ní patří mykologicky prozkoumané pražské parky a některé lesy v okolí Prahy i v jiných částech Čech a Moravy, zvláště na Královéhradecku.

Pražský mykologický ústav slouží plně a bezplatně ČMS, jakož i všem houbařům v Čechách a na Moravě. Jsou s ním neustále ve spojení i odbočky a důvěrníci ČMS a ČČH v četných našich městech a střediscích hub. ČMS jest vlastně od svého začátku součástí mykologického ústavu Smotlachova, jenž je naopak jejím orgánem.

Návštěvy v místnostech ústavu jsou vítány vždy v pondělí od 13.—17. hodin.

Trvalé výstavky ČMS, vědecké i praktické, které jsou stále k disposici členům ČMS i odběratelům ČČH, jsou zařízeny jednak při ústřední poradně houbařské, Praha III., Karmelitská 14 (působící již od roku 1910 a umístěná v místnostech ČČH a ČMS), jednak v Praze III., ve známé restauraci „U Montágů", kde k tomuto cíli věnoval p. restauratér Peterka, nadšený houbař a starý odběratel ČČH, celé okno. A houby sem dodává rovněž Dr. Smotlacha. Konečně jest i zvláštní výstavka ČČH a ČMS (vede Dr. Vávra), ve „Školské výstavě" v Praze IV. Také tyto výstavky patří přímo k Smotlachově mykologickému ústavu.

3. a 4. číslo XXII. ročníku posíláme i těm odběratelům, kteří nezaplatili předplatné, počítajíce s tím, že zaplatí s přiloženou složenkou. Předplatné činí nyní K 33·50 (s připomínkou) a na konec (s připomínkami) K 35·—.

Kdo chceš legitimaci ČMS na rok 1943 pošli dlužný příspěvek a poštovné přiloženou složenkou (11·20).

Noví odběratelé ČČH platí K 32·—, když platí hned.

Předplatné se platí předem, vždyť je to předplatné!

ČMS a ČČH používají z úsporných důvodů hojně kor. lístků. Činme totéž!

Přečtěte si dobře celou obálku, jakož i poslední dva listy tohoto čísla ČČH.

Všechny čtenáře a odběratele ČČH a členy ČMS žádáme, aby vyrovnali event. svoje účty s vydavatelstvem ČČH přiloženou složenkou č. 23.112, nebo složenkou 35.986.

1. Předplatné za nový (XXII.) ročník ČČH v obnosu (s připomínkou) K 33·50, později K 35·—.

2. Členský příspěvek ČMS za rok 1942 (K 10.—) a 1943 (K 10.—). Kdo zaplatil již dříve, ten pošli jen to, co dlužíš. Zápisné u členů činí K 5.—. Všichni získejte nové odběratele ČČH a nové členy ČMS.

3. Novým odběratelům ČČH posíláme přiloženou složenku k zaplacení předplatného, nebo i starších ročníků ČČH. Ty mohou najednou nebo po částech odebrati.

5. *Poštovné. Daň z obratu. Poradna.* Při zasílání členských příspěvků nezapomínejte nikdy na poštovné, v Praze 80 hal., mimo Prahu K 1.20, aby Vám mohla být zaslána legitimace. U ostatních platů nezapomínejte na 2% z obratu. U poradny ČMS pamatujte i na poštovné. Poradna ČMS a ČČH měla r. 1941 na 5.000 K nekrytých výloh (poštovné, telefon, psací potřeby, úklid atd.), v r. 1942, kdy je počet zásilek a donášek dvojnásobný, tyto náklady daleko vzrostly. Poštovné je zde velmi značné.

Když platíte, napište na složenku (do ohrádky) zač a za koho.

Kdo chceš znáti u nás rostoucí houby:

1. Staň se odběratelem ČČH („Časopisu českých houbařů" čili „Č. mykologického sborníku"), který vychází již ve XXII. ročníku a vychází ročně v 5 sešitech o 2 arších s četnými velmi případnými obrázky. ČČH jest školou a učebnicí pro houbaře začátečníky i pokročilé, všichni téměř naši znalci hub děkují za svoje vědomosti velmi mnoho i ČČH. Předplatné roč. K 32.—. Dopište na adresu: Dr. Fr. Smotlacha, Praha III., Karmelitská 14.
2. Odebeř celou knihovnu Č. mykolog. sborníku (viz výše).
3. Staň se členem Čes. mykologické společnosti v Praze (pořádá houb. kursy, přednášky, vycházky, výstavy atd.).
4. Posílej houby určovat do „bezplatné houbař. poradny" (vede Dr. F. Smotlacha, Praha III., Karmelitská 14.)
   V létě pracuje tato bezplatná poradna na venkově při výzkumné stanici (zahradě) ČČH — Zámeček, p. Nový Hradec Král.
   Tam Smotlacha pěstuje nejen houby, nýbrž na př. i naše staré druhy švestek a slív a mnoho jiných užitečných rostlin i zvířat (na př. čmeláky). Dnes je Zámeček součástí města Hradce Králové.
5. Důležitou učebnicí hub a cennými knihami jsou staré ročníky ČČH; hlaste se o ně, dokud a pokud ještě jsou.

Redakce a administrace Praha III., Karmelitská 14. — Vychází ročně v deseti číslech. Předplatné K 32. — Upomínky 1·-, 2·-, 3·-K. — K redakci jest připojena bezplat. houbařská poradna a zkušebna. — Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegrafů č. 143.236 IIIa 1937 ze dne 28. 6.1937. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. Tiskem Otakara Štivína v Praze II.
25. 10. 1942.